

RUSLAND EDITIE

'Beeld Nederlanders over Rusland zorgwekkend'

Interview met Eva Hartog
p. 2

'Rutte zit de boel te rekken'

Wie heeft MH17 neergehaald?
p. 4

De kracht van Poetin

Waarom Vladimir Poetin zo populair is in Rusland
p. 9

Wilt u meehelpen om De Andere Krant te promoten of te verspreiden?
Meer informatie via www.deanderekrant.nl

Voordat de bom valt

Nederlandse opiniemakers blijven aansturen op een oorlog met Rusland
p. 7

Poetin wint verkiezingen

Jonathan van Tongeren

Op 18 maart vinden er in Rusland presidentsverkiezingen plaats. Dat Vladimir Poetin herkozen wordt, is duidelijk, hij geniet grote populariteit onder de bevolking en de tegenkandidaten overtuigen niet.

De eerste twee kandidaten die door de kiescommissie geregistreerd werden, zijn ook de belangrijkste uitdagers van Poetin, Pavel Groedinin en Vladimir Zjirinovski.

Zjirinovski is partijleider van de rechtse, nationalistische LDPR en neemt al sinds 1991 met wisselend succes aan de presidentsverkiezingen deel. Zijn beste resultaat behaalde hij in 2008 met 9,5 procent van de stemmen tegen Dmitri Medvedev van Poetins partij Verenigd Rusland (Poetin zelf deed toen niet mee aan de verkiezingen; hij werd in 2009 premier). In 2012 haalde Zjirinovski zes procent en nu staat hij in de peilingen ook daaromtrent. Zijn partij doet het in de parlementsverkiezingen beter en daaruit spreekt dat er meer Russen zijn die zijn opvattingen delen dan hem als een geschikte president zien. Aan het begin van de Oekraïense crisis stelde hij bijvoorbeeld voor Oekraïne op te delen. Polen, Hongarije en Roemenië zouden zich dan ontfemen over hun historische territorium dat nu tot Oekraïne behoort, terwijl Rusland hetzelfde zou doen met 'Nieuw-Rusland'. Hoewel de meeste Russen sympathiseren met Zjirinovski's rede, zien ze ook wel dat dit geen realistische manier van handelen voor een president zou zijn geweest. De andere landen zouden niet meegewerkt hebben en Rusland zou in een openlijk gewapend conflict met het Westen verzeild zijn geraakt.

Lang werd gedacht dat Gennadi Zjoeganov, die iets van Zjirinovski's sentiment ten aanzien van Nieuw-Rusland deelt en al sinds 1993 de Communistische Partij KPRF leidt, opnieuw presidentskandidaat zou zijn. In 2012 eindigde hij met 17 procent achter Poetin. De KPRF koos er na veel vijven en zessen echter voor de kandidatuur van Pavel Groedinin, een succesvol landbouwondernemer, te steunen. Groedinin was eerder reeds geselecteerd door Links Front, een coalitie van extraparlamentaire partijtjes. Hoewel de keuze voor Groedinin als frisse kandidaat bij sommigen sympathie wekt, werkt het in zijn nadeel dat hij alleen lokale politieke ervaring heeft, terwijl Rusland juist met grote internationale uitdagingen te maken heeft. Zijn inzet op verzoening met Kiev komt in dit verband vooral naïef over.

Verder zijn er dan nog de ultranationalist Sergej Baboerin en een aantal liberale kandidaten. In westerse media is veel te doen over de uitsluiting van deelname van Aleksej Navalny, waarbij dikwijls gesuggereerd wordt dat hij de belangrijkste

uitdager van Poetin zou zijn. In werkelijkheid kwam hij in de peilingen nooit verder dan een paar procent. Verder wordt Navalny in het Westen voorgesteld als een corruptiebestrijder, maar heeft hij in Rusland zijn geloofwaardigheid op dit punt allang verloren. Hij is op basis van de kieswet uitgesloten, omdat hij veroordeeld is voor het organiseren van illegale demonstraties en het verduisteren van publieke middelen als adviseur van een liberale gouverneur. Het is overigens sowieso niet de modelliberaal die westerse media graag in hem zien, zo werd hij in 2007 uit de links-liberale partij Jabloko gezet vanwege zijn etnisch-nationalistische opvattingen en activiteiten en verwees hij naar Georgiërs als "ongedierte".

Een andere mediagenieke liberale kandidaat is Ksenia Sobtsjak, een *liberal chick* die het vooral van haar bekendheid als tv-presentatrice moet hebben. De bulk van de Russische kiezers kan haar kandidatuur echter niet

'Poetin is de staatsman die Rusland na het Jeltsintijdperk weer op de rails heeft gezet.'

serieus nemen. Verder zijn er dan nog Jabloko-leider Grigory Javlinski en de rechts-liberaal Boris Titov. Beider kansen zijn gering, mede omdat ze de gewone man vooral herinneren aan de economisch roerige jaren negentig.

Tussen dit scala aan kandidaten, van communisten tot economisch-liberalen en ultranationalisten, van onbehouden populist tot naïeve groentjes, komt Poetin – politiek ervaren als geen ander – als het rechte midden voor. Hij is de staatsman die Rusland na het Jeltsintijdperk weer op de rails heeft gezet en Rusland opnieuw tot een belangrijke speler op het wereldtoneel heeft gemaakt door de interventie in Syrië; iemand die de Donbass niet in de steek laat maar tegelijk het conflict niet onnodig escaleert; die zich door de westerse sancties niet op de knieën laat dwingen, maar nieuwe banden smeedt op economisch en militair gebied. In Poetins *track record* vindt de Russische kiezer bovendien aansprekende elementen uit de programma's van Groedinin, Zjirinovski en Titov terug, samengebracht in een specifiek Russische melange van gematigd conservatisme. *Make Russia Great Again*. Maar kalm aan, dan breekt het lijntje niet.

Jonathan van Tongeren studeerde Internationale Betrekkingen en Slavistiek en is eindredacteur van geopolitiek magazine Novini.nl

REDACTIONEEL

Opeens is het zover. Een droom is werkelijkheid geworden. We hebben een Andere Krant. Aan mij als hoofdredacteur, zeg maar manusje van alles, de taak uit te leggen waarom we deze krant hebben gemaakt.

Het idee achter 'De Andere Krant' is dat wij 'de andere kant' willen laten zien van de eenzijdige verhalen die veel media ons vertellen. Het verhaal over Rusland is er daar één van. Al langere tijd maken mijn compagnons en ik ons zorgen over de selectieve manier waarop de Nederlandse media over het land berichten. Wij staan daar niet alleen in. Zie bijvoorbeeld in de kolommen hiernaast het interview met hoofdredactrice Eva Hartog van *The Moscow Times*. Zij zegt dat de media maar 'een deel van het verhaal' vertellen, waardoor het beeld dat Nederlanders van Rusland hebben 'heel erg' afwijkt van hoe het land in werkelijkheid is. Nu is het natuurlijk wel vaker zo dat mensen clichématige beelden hebben van elkaars landen. Maar Nederland neemt toch echt een uitzonderingspositie in. Uit onderzoek van het Pew Research Center blijkt dat er in heel Europa geen ander land is waar de mening over Rusland zo negatief is.

Ga er dus maar eens aan staan. Zo'n negatief beeld verander je niet zomaar. Wat moet je laten zien van Rusland om enige nuance aan te brengen? Wat is die andere kant? Door de ramp met vlucht MH17 heeft Rusland veel krediet verspeeld in ons land, dus in deze krant kan dit onderwerp niet ontbreken. Daarnaast uiteraard veel aandacht voor president Vladimir Poetin. Hoe kan het dat zovelen in Nederland hem als een dictator zien, terwijl hij door zijn eigen volk op handen wordt gedragen?

Het is niet zonder gevaar dat we Rusland als vijand beschouwen, zo waarschuwen diverse auteurs. Moeten we een opnieuw vrezende kernoorlog? En uiteraard in deze eerste editie van De Andere Krant veel aandacht voor de rol van de media. Wat gaat er fout in de Nederlandse Ruslandberichterij? En hoe is het gesteld met de media in Rusland? Zijn die werkelijk zo onvrij als wij denken?

Op pagina 4 en 5 treft u een interview aan met een Nederlander in vreemde krijgsdienst. In het conflict in Oekraïne heeft hij de kant gekozen van de separatisten in de Donbass, want echt alles heeft een andere kant.

Wij willen zeker niet beweren dat er niets is aan te merken op Rusland. Dan zouden we onze ogen sluiten. De reden dat in deze krant de kritiek op het land en diens leider nagenoeg ontbreekt, is nu juist omdat de mainstream media daar al in ruime mate in voorzien.

De Andere Krant is in korte tijd met een minimaal budget gemaakt. Het toont voor mij aan wat er mogelijk is met de medewerking van een kleine groep gedreven mensen. Ineens hebben we een krant! Een volgende editie gaat komen, want er zijn nog vele andere kanten die we willen belichten. Mocht je op enige manier dit initiatief willen steunen, aarzel niet, en laat van je horen!

Sander Compagner

Novini

The Bigger Picture

INTERVIEW met Eva Hartog

'Beeld Nederlanders over Rusland zorgwekkend'

Eva Hartog staat sinds juli vorig jaar aan het hoofd van *The Moscow Times*, de Engelstalige krant van oprichter Derk Sauer. Volgens Hartog is de Nederlandse berichtgeving over Rusland allesbehalve neutraal.

Wat was jouw beeld van Rusland toen je vijf jaar geleden hierheen kwam? Jouw moeder is Russisch-Oekraïens. Speelde dat een rol?

Totaal niet. Niemand gelooft dat, maar het is wel zo. Ik ben als standaard Nederlander naar Rusland gekomen vanuit het idee: 'Het is hier gevaarlijk en ze lopen achter in hun opvattingen.' Ik ben daar veel zachter en genuanceerder in geworden. Dat heeft Rusland met mij gedaan, niet mijn moeder.

Ik kwam in 2013 naar Rusland, en wat een feestelijk Nederland-Ruslandjaar had moeten worden, liep volledig uit de hand. De Russische marine die het Greenpeace-schip Arctic Sunrise enterde, de aanval op de adjunct van de Nederlandse ambassadeur. Er ging van alles mis. Ik heb toen meteen mee kunnen maken hoe aan beide kanten bericht werd. In Rusland was het pure propaganda. Maar wat ik in Nederland teruglas verbaasde mij heel erg. Dat heeft mij wel uit de droom geholpen dat wij aan totaal neutrale journalistiek doen in Nederland.

Wat ontbrak er aan de Nederlandse berichtgeving over Rusland?

Ik zag weinig nuance en kennis. Het was een beetje plat. En het werkt nog steeds zo. Volgens mij is dat niet bewust. Maar ik zie vaak weinig van Rusland terug in de berichtgeving. Ik geef op verzoek soms korte praatjes voor groepen Nederlanders die hier naartoe komen, en ik krijg soms ook vrienden en familie op bezoek. Iedereen blijkt dan heel erg verbaasd over hoe Moskou er uitziet, hoe de Russen zijn als je met ze praat over de politieke situatie. Dat zijn allemaal mensen die *de Volkskrant* of het *NRC* lezen, het Nederlandse nieuws goed volgen. Zeg maar: de intellectuele

elite van Nederland. Hun beeld van Rusland blijkt heel erg af te wijken van wat Rusland werkelijk is, of in elk geval zoals ik Rusland ervaar. Het is voor die mensen bijna een shock Rusland zelf te ondergaan. Ze merken al snel dat er hier ook nuance is, dat hier ook debat bestaat en dat het hier geen primitieve dictatuur is. Ik vind dat zorgwekkend, want dan doe je als krant of televisieprogramma je werk misschien niet goed genoeg. Dan ontbreekt in elk geval een deel van het verhaal. Dat andere deel is heel belangrijk, want anders zal je het nooit snappen. Het blijft dan een mysterie waarom Poetin doet wat hij doet, en waarom mensen hem zo massaal steunen.

De Russen lopen weg met Poetin omdat de armoede en chaos die ze meemaakten onder Jeltsin nog vers in het geheugen liggen?

Absoluut. Met Russen sprekend over hun geschiedenis, gaat het altijd gelijk over de jaren negentig, en verder terug gaat het eigenlijk niet. De totale instabiliteit, de hyperinflatie, geen eten, de bloeiende misdaad, ergens op straat iets moeten verkopen terwijl je eigenlijk academicus bent, de oligarchen die alles naar zich toetrokken. Dat gefaalde experiment van de jaren negentig is bepalender voor hoe mensen nu over de politiek denken dan de ervaring met het communisme. Wij kunnen ons dat in Nederland misschien niet voorstellen, maar het is wel zo.

Voelen de Russen zich verraden door ons? Door de westerse vrijheid die zorgde voor chaos en armoede?

Het idee dat het Westen Rusland heeft verraden kom je wel tegen bij academici en mensen die voor denktanks werken. Maar de doorsnee Rus ziet dat niet zo. Het hele idee over het verraad van het Westen komt voort uit de verwachting die veel Russen hadden, dat het Westen ze zou redden. In de jaren negentig werd alles dat uit het Westen kwam gezien als fantastisch en als iets dat moest worden overgenomen. Maar dat bestaat nu niet meer. Het is zelfs alsof het nooit

bestaan heeft. Het zal moeilijk zijn nu nog een Rus te vinden die zegt: 'Wij willen zo snel mogelijk als het Westen zijn.' Russen zeggen nu het omgekeerde: 'Wij willen helemaal niet zijn zoals jullie. Jullie zijn rijker, maar jullie hebben totaal geen waarden en zijn spiritueel leeg.'

Jij stelt dat de Nederlandse en de Russische media niet met elkaar zijn te vergelijken. Maar een ranking-organisatie als Freedom House doet dit wel. Die plaatst Nederland ergens bovenaan en Rusland nog onder de Verenigde Arabische Emiraten.

'Ik weet niet wat ik van zo'n ranking vind. Behalve dat ik het label 'not free' van Freedom House wel op de Russische pers van toepassing vind.'

Jij voelt je niet vrij om te schrijven wat je wilt? Vier jaar geleden plaatste *The Moscow Times* een artikel over een hond uit Oekraïne die op Poetin leek, met de foto's van de hond en Poetin naast elkaar. Dat moet je in Nederland eens proberen met het portret van de koning.

Dat soort vrijheden heb je dan weer wel in Rusland. Het is niet het best gelezen artikel ooit, maar het komt dicht in de buurt. Het is minstens 200.000 keer gelezen. Nou zitten we bij *The Moscow Times* wel in een unieke positie. Wij schrijven in het Engels voor een buitenlands publiek. Je kunt dat niet vergelijken met de situatie van Russische journalisten. Ik heb er nog niet één ontmoet die zich vrij voelt. Dat er desondanks journalisten zijn die alles schrijven wat ze willen, bekend niet dat ze vrij zijn. Ze zeggen: 'Ik zet mijn carrière of leven op het spel om dit te doen.' Ik ken ook veel mensen die voor staatsbedrijven werken zoals RT en RIA Novosti. Die mensen weten beter dan wie ook hoe onvrij het systeem is. Ze zijn heel pragmatisch daarin. Ze denken: 'Ik wil geld verdienen.' En: 'Het is niet mijn probleem.'

De integrale versie van het interview is te vinden op www.novini.nl/beeld-nederlanders-rusland-zorgwekkend/

'De Volkskrant en NRC doen misschien hun werk niet goed genoeg.'

Eva Hartog

Fotocollage bij artikel uit *The Moscow Times* van Derk Sauer, over een op Poetin gelijkende hond die gevonden zou zijn in Oekraïne.

Persvrijheid in Rusland

Poetin als hond

Eric van de Beek

In het Westen wordt algemeen aangenomen dat de Russische pers 'niet vrij' is. Klopt dat beeld? Vermoordt het Kremlin journalisten?

Het is voor vrijwel iedereen in Nederland een uitgemaakte zaak: de Nederlandse media zijn vrij en de Russische zijn dat zeker niet. En dat is niet zo vreemd. Berichten in onze media over de benarde positie van journalisten elders in de wereld gaan al jarenlang in veruit de meeste gevallen over Rusland, hoewel sinds kort ook over Turkije. Rusland is hét land waar journalisten worden vermoord, bedreigd, gemolesteerd of anderszins de mond gesnoerd.

Zou het kunnen dat het net even anders ligt? Dat de pers in Rusland vrijer is dan we denken? En die van ons minder vrij?

Afgelopen maand toonde de NOS op haar website beelden uit een Russische talkshow, die gewijd was aan onze minister Halbe Zijlstra van Buitenlandse Zaken die moest aftreden vanwege zijn leugen over Poetin. Eén van de gasten in het programma was een Nederlander, correspondent Joost Bosman van het *Financieele Dagblad*. Te zien was hoe hij al na één zin te hebben gesproken in de rede werd gevallen door de presentatrice van het programma en na twintig seconden helemaal werd afgekapt. 'Meer ruimte krijgt Bosman niet', meldde de NOS ter afsluiting van het fragment. De onderliggende boodschap van de NOS was duidelijk: 'In Rusland wordt kritische mensen de mond gesnoerd.' Met alles wat we in Nederland denken te weten over Rusland geloven we dat onmiddellijk. Echter, wie verder kijkt

ziet iets anders. De complete uitzending van de Russische talkshow staat online. Die laat zien dat Bosman drie keer langer aan het woord is geweest dan de NOS ons vertelde, bijna anderhalve minuut. Dat is ruim 10 procent van de totale spreektijd van het talkshow-item. Bosman deelde deze met zeven Russische studiogasten, waarvan er twee langer aan het woord kwamen en één ongeveer even lang.

Waarom doet de NOS dit? Het lijkt geen ongelukje te zijn, want het gebeurt vaker als het om Rusland gaat. Zo toonde in 2014 het *NOS Acht Uur Journaal* beelden van Poetin die wegloupt als een journalist van de BBC hem een vraag stelt over de betrokkenheid van Rusland bij de oorlog in Oekraïne. De commentaarstem meldt dat de journalist 'zo goed als genegeerd' wordt door Poetin. Uit de onversneden beelden van de Russische zender RT blijkt dat het tegenovergestelde waar is: Poetin heeft de BBC-journalist uitgebreid te woord gestaan.

Moord op journalisten

In Nederlandse kranten en nieuwsprogramma's wordt vaak heel terloops gemeld dat Poetin kritische journalisten laat ombrengen, en vrijwel iedereen neemt dat inmiddels voor waar aan. Dat is merkwaardig. Er is geen journalist in Rusland, zelfs niet van de meest kritische krant van het land, *Novaya Gazeta*, die beweert dat Poetin of het Kremlin journalisten vermoordt. De cijfers van het in New York gevestigde *Committee To Protect Journalists* laten zelfs zien dat sinds Poetin op 31 december 1999 president werd het aantal moorden op journalisten scherp is gedaald. Onder Poetins voorganger, Boris Jeltsin, stonden de zaken er veel slechter voor. In Ruslands roerige jaren negentig werden

er jaarlijks gemiddeld ruim twee keer meer journalisten vermoord dan in de jaren dat Poetin het land regeerde als premier en president. Vreemd genoeg werd er tijdens Jeltsins presidentschap weinig ophef gemaakt over de vele dodelijke aanslagen op het perskorps. Niemand die toen beweerde dat Jeltsin journalisten uit de weg liet ruimen.

In 2016 zijn er geen Russische journalisten vermoord. In datzelfde jaar wel twee Nederlandse journalisten: Jeroen Oerlemans in Libië en Martin Kok in eigen land. In 2017 vielen er wel weer twee vermoorde journalisten te betreuren in Rusland. In Nederland nul. Dat er in Rusland gemiddeld genomen meer journalisten worden vermoord dan in Nederland, en er ook meer geweld wordt gebruikt tegen journalisten is geen reden onszelf op de borst te kloppen. Rusland telt dertien keer meer journalisten (zo'n 200.000) dan Nederland (zo'n 15.000). Sowieso houdt het gros van de journalisten in Rusland dat te maken krijgt met geweld zich bezig met misdaadverslaggeving. Als je onderzoek doet naar corruptie, dan kan het zijn dat je de moordlust opwekt van bepaalde personen in het Kremlin of daarbuiten. Maar niet iedere misdaadverslaggever houdt zich bezig met corruptie.

Poetin als hond

The Moscow Times, de krant van Derk Sauer, plaatste in 2015 een portret van Poetin naast dat van een hond die gelijkenis vertoonde met de Russische leider. Zou zoiets in Nederland kunnen? Een portret van koning Willem-Alexander in *de Volkskrant* of *de Telegraaf* naast dat van een op hem gelijkende hond? Deze kranten zouden, als ze zo'n foto kregen aangeleverd, het waarschijnlijk niet in hun hoofd halen die te plaatsen.

Belediging van het staatshoofd is nog steeds strafbaar in Nederland.

Volgens ondernemer Jeroen Ketting, die een graag geziene gast is op de Russische tv, is de persvrijheid in Rusland 'verre van ideaal' en zijn de Nederlandse media 'vrijer'. 'Maar daar staat tegenover dat in de Nederlandse pers andersdenkenden maar heel matig de ruimte krijgen om zich te uiten', aldus Ketting. 'Er is op de Russische televisie veel meer discussie. In praatprogramma's hoor je meer tegengestelde meningen, en het gaat er daar ook veel harder aan toe. De Nederlandse praatprogramma's zijn erg zoetsappig en gericht op het elkaar over de bol aaien. In Nederland zijn we zo vooringenomen dat we een soort van onbewuste propaganda voeren. Andersdenkenden worden niet getolereerd.'

De Russische journalist Dmitry Babich van Sputnik, die een paar keer te zien is geweest in het Nederlandse actualiteitenprogramma *Nieuwsuur*, vindt dat Russische media 'erg divers' zijn in vergelijking met de westerse media. 'Wij hebben bijvoorbeeld kranten die steun betuigen aan de westerse interventie in Syrië en die de Russische hulp aan de Syrische regering afwijzen', zegt hij. 'Grote kranten als *Vedomosti*, *Kommersant* en *Nezavisimaya* hebben dat voortdurend gedaan. Noem mij in Frankrijk of Groot-Brittannië een krant die schrijft: "We hadden Assad met rust moeten laten. We hebben er verkeer aan gedaan ons met Syrië te bemoeien want door onze inmenging zijn er vele levens verwoest." Ander voorbeeld: Er zijn Russische kranten die volledig op de hand zijn van het regime van Porosjenko in Oekraïne. Zo noemde het weekblad *Sobesednik* de Maidan-coup van 2014 een 'waardige revolutie' en de milities in Donbass 'criminelen'. *Sobesednik* is geen marginale publicatie. Het is een grote krant die je overal in Moskou in de kiosk kunt kopen.'

Nederlandse journalisten geven heel hoog op over de Russische krant *Novaya Gazeta*. Ze beschrijven die als 'de laatste oppositiekant' of: 'één van de laatste oppositiemedia'. Hoeveel van die kranten hebben wij in Nederland? Kranten, die werkelijk een luis in de pels zijn van de autoriteiten?

RUSSISCHE WEETJES

MUZIEK

Rusland heeft een grote klassieke traditie

Muziek van Russische componisten als Sjostakovitsj, Prokofjev, Tsjajkovski en Rachmaninov wordt wereldwijd uitgevoerd. De bekendste Russische dirigent is Valery Gergiev, in Nederland bekend van het Rotterdams Philharmonisch Orkest dat hij leidde van 1995 tot 2008. Na het gijzeldrama van 2004 op een school in Beslan, waarbij meer dan 300 kinderen omkwamen en honderden gewonden vielen, gaf Gergiev Rusland, de overlevenden en nabestaanden, troost door zijn muziek. In 2008 gedurende de oorlog in Zuid-Ossetië trok Gergiev met zijn orkest naar de stad Tsinvali, de hoofdstad van een regio die zich wilde aansluiten bij Rusland, om daar tussen het puin van de oorlog een concert voor de slachtoffers van de oorlog te dirigeren.

GEZONDHEID

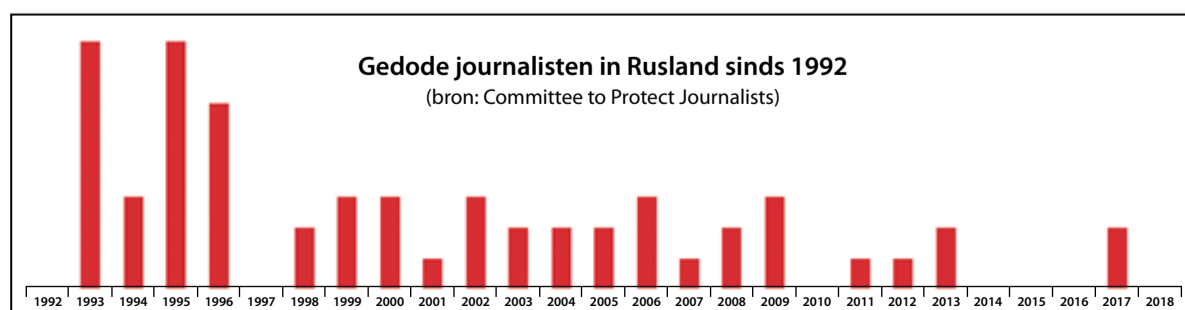
GMO-vrij voedsel

In 2016 heeft president Poetin een wet getekend die genetisch gemodificeerd voedsel (bekend als gmo) in heel Rusland verbiedt, met uitzondering van het gebruik voor wetenschappelijke doeleinden. Russische belangengroepen wijzen er op dat er nog weinig bekend is over de gevolgen voor de gezondheid op de lange termijn. Door de keuze voor alleen natuurlijk voedsel voorkomt Rusland ook een afhankelijkheid van westerse bedrijven als Monsanto en Bayern die de gmo-markt beheersen. Rusland is hiermee in één klap de grootste gmo-vrije zone ter wereld geworden.

GESCHIEDENIS

Nederland dankt vrijheid aan Rusland

Dat de Russen, of eigenlijk de Sovjets, een beslissende rol hebben gespeeld in het verslaan van Hitler-Duitsland is genoegzaam bekend. Weinig Nederlanders weten echter dat Europa, en ook Nederland, zijn vrijheid eerder te danken heeft gehad aan Rusland. In 1813 werd Nederland bevrijd van de Franse overheersers. Net als elders in Europa was het in Nederland het Russische leger dat Napoleon verdreef, waarna in 1815 de beslissende slag bij Waterloo plaatsvond. In het Gelderse Veessen, waar Russische kozakken een brug over de IJssel hebben gelegd, is ter nagedachtenis van deze historie, in januari van dit jaar een standbeeld geplaatst van een kozak te paard.

INTERVIEW

Wie heeft MH17 neergehaald?

'Sowieso is Oekraïne schuldig'

Wie heeft MH17 neergehaald? Met hun duizenden uren aan onderzoek weten ze, naar eigen zeggen, meer van de ramp met het passagiersvliegtuig dan alle journalisten in binnen- en buitenland bij elkaar. Max twijfelt over de schuld van Rusland. Marcel is er zeker van.

Van der Werff en Van den Berg zijn burgerjournalisten. Ze schrijven over MH17, maar er is niemand die ze er voor betaalt. Van der Werff toog twee maal naar Oekraïne om ter plekke onderzoek te doen. Hij spreekt en leest Russisch, maar niet goed genoeg om alles wat er op internet over MH17 verschijnt goed te kunnen doorgronden. Beide onderzoekers staan in contact met Russen en Oekraïners die ze helpen met vertalingen. Hun namen mogen dan ontbreken in de krantenkolommen en in de nieuwsprogramma's op radio en tv, de noeste arbeid van de twee MH17-experts wordt op waarde geschat door diverse betrokkenen die er toe doen. Zoals Tweede Kamerleden die zich met het dossier bezighouden, alsook de onderzoekers van het Joint Investigation Team (JIT). En niet in de laatste plaats de nabestaanden van de slachtoffers van die vreselijke ramp, die plaats had in Oekraïne, op 17 juli 2014, waarbij 298 inzittenden van vlucht MH17 van Malaysia Airlines om het leven kwamen, de meesten met een Nederlandse nationaliteit.

Max en Marcel, wie zijn volgens jullie verantwoordelijk voor het neerhalen van MH17?

MARCEL: Ik ben er 100 procent van overtuigd dat iemand uit het Russische leger op de knop heeft gedrukt. Maar Oekraïne heeft er aan mee geholpen door het luchtruim niet te sluiten. Een paar dagen voor de ramp was er nog een Antonov transportvliegtuig neergeschoten op 6500 meter hoogte. En ook waren er helikopters neergehaald. Daarnaast is Malaysia Airlines zo naïef geweest om boven het gebied te gaan vliegen zonder te verifiëren of het nog wel veilig was. Of de Nederlandse staat ook nog iets te verwijten valt, weet ik niet. Er waren luchtvaartmaatschappijen die niet langer over Oost-Oekraïne vlogen, misschien omdat ze indirect waren gewaarschuwd door inlichtingendiensten.

MAX: Er hadden geen verkeersvliegtuigen meer boven het gebied mogen vliegen. Dat kun je Oekraïne verwijten. Maar dat het wapen uit Rusland kwam, daarvan heb ik het bewijs niet gezien. Niet van het JIT, van niemand niet. Het zou heel goed kunnen, maar voor mij staat dat nog open.

Er kunnen twee dingen zijn gebeurd: het was per ongeluk, of het was expres. Als het expres was, dan is de vraag: is er een partij die geprofiteerd heeft van de ramp?

MARCEL: Ik zie geen motief. Ik kan wel iets verzinnen, maar dan ga je in complotten denken. Daar houd ik mij niet mee bezig.

MAX: Het is hoogstwaarschijnlijk een ongeluk geweest. Maar als MH17 uit de lucht is gehaald om een ander de schuld te geven, dan moet dat Oekraïne zijn geweest, of een onderdeel van het privéleger van Igor Koloimoisky, de Oekraïense oligarch. Maar

dat is een hypothese. Er zijn geen bewijzen voor.

Als de separatisten het hebben gedaan, wat dan te denken van de theorie dat ze schoten op Oekraïense gevechtsvliegtuigen die MH17 als schild gebruikten?

MARCEL: Ook dat lijkt me uitgesloten. SU-25-straaljagers vliegen niet zo hoog als passagiersvliegtuigen.

Maar veel mensen zeggen wel iets te hebben gezien vlak voordat MH17 neerkwam.

MARCEL: Ik twijfel er niet aan dat die er geweest zijn. Er zijn inderdaad veel ooggetuigen die daarvan spreken.

MAX: Een maand voordat MH17 werd neergehaald, meldde Elena Kolenkina, de weduwe van rebel-leider Motorola, dat een Oekraïense gevechtsvliegtuig zich verborg achter een passagierstoestel. Volgens haar was dat met de bedoeling dat de rebellen per ongeluk het passagierstoestel zouden raken, zodat ze zwart gemaakt konden worden. Ik heb getuigen gesproken die Soechoj 25's hebben gezien. Maar dat zijn jets die gronddoelen bestoken, een soort anti-tankwapens. Die vliegen sowieso heel laag. Want als je hoger vliegt, dan kom je binnen het bereik van de radar en de luchtafweer.

Maar die theorie van dat schild is zo gek niet. Want stel: Er zijn geen civiele vliegtuigen. Degenen die vliegtuigen neerhalen, hoeven daar dan geen rekening mee te houden. Want die weten: Alles wat vliegt is militair. Er ontstaat dus een onzekerheidsfactor als die civiele vliegtuigen er wél vliegen, want de gasten die vliegtuigen neerhalen moeten dan nadenken: 'Is het civiel of is het militair?' Als we twijfelen, laten we dan maar niet schieten.' In die zin heeft Oekraïne die passagiersvliegtuigen als schild gebruikt. Ze hebben er bewust voor gekozen het luchtruim niet te sluiten.

MARCEL: Ja, dat denk ik ook. Ze hebben het luchtruim opengelaten, niet met de bedoeling een fysiek schild te creëren voor straaljagers die er omheen vlogen. Maar wel om ervoor te zorgen dat lui met dat soort wapens dachten: 'Ik moet wel oppassen, want straks raak ik een passagierstoestel.'

Het JIT heeft de mogelijkheid onderzocht dat MH17 is neergehaald door een ander vliegtuig. Dat sluiten ze inmiddels uit. Jullie ook?

MARCEL: Voor mij 100 procent. De schade aan het toestel kan niet zijn aangericht door iets anders dan een BUK-raket. Als het een ander vliegtuig is geweest, dan zou het een *air-to-air* raket moeten zijn geweest. Bijna al dat soort raketten hebben rods, een soort metalen strips als kogels. Die hebben een duidelijke vingerafdruk, ze leiden tot een bepaald type gaten, die op MH17 niet zijn aangetroffen. Het JIT heeft ook onderdelen van een BUK-raket aangetroffen. Dan kun je er aan twijfelen of die er zijn neergelegd. Maar ze hebben onderzoek gedaan naar de verf die op de romp werd gevonden, en die kwam overeen met de verf op de gevonden BUK-deeltjes.

MAX: Ik wil het niet helemaal uitsluiten dat MH17 is neergehaald door een ander toestel. Met wat fantasie kun je zo'n situatie schetsen. Maar er

Marcel van den Berg en Max van der Werff. FOTO ERIC VAN DE BEEK

is geen enkele serieuze partij die zo'n scenario verdedigt.

Marcel, voor jou is zeker dat MH17 is neergehaald met een BUK-installatie door Rusland geleverd, vanuit een door separatisten gecontroleerd gebied?

MARCEL: Het is voor mij niet zeker dat de BUK Telar op de foto's en video's die gemaakt zijn in Rusland en Oost-Oekraïne, op weg naar de lanceerplek, daadwerkelijk heeft geschoten, want het bewijs daarvoor is er gewoon niet. Maar we hebben wel twee foto's van de rookpluim van de gelanceerde BUK. Er is ook een aantal mensen dat heeft getuigd dat ze een raket hebben zien vliegen. Ik heb geen aannemelijk verhaal gehoord dat er vanaf een andere plek een BUK is gelanceerd. Daar zijn nul komma nul aanwijzingen voor. Er zijn geen foto's, er zijn geen getuigen, er is niks.

Max, voor jou staat niet vast dat er een BUK-raket is afgeschoten vanuit door rebellen gecontroleerd gebied?

MAX: Ik ben ervan overtuigd dat de lanceerlocatie van het JIT niet klopt. Er wordt gezegd: Er zijn getuigen die het hebben gezien. Maar dat zijn ofwel anonieme getuigen, of niet anonieme. De niet anonieme heb ik zelf gesproken, en die vertellen gewoon onzin. Eén persoon die ik sprak heeft wel vier verschillende verhalen verteld, tegen RT, Radio Free Europe, The Daily Telegraph en tegen mij. Want hoe gaat het met journalisten die daar komen? Hier heb je een krat bier, een fles wodka en honderd dollar. Je moet even zus en zo vertellen. Mensen doen dat. Ik chargeer, maar ik twijfel er niet aan dat dat soort dingen gebeuren. Er zijn ook getuigen opgevoerd waarvan ik overtuigd ben dat ze compleet uit de duim zijn gezogen. En wat ik niet begrijp: Journalisten schrijven steeds dat getuigen anoniem willen blijven omdat ze als de dood zijn voor represailles. Is het dan niet heel erg raar dat ze een buitenlandse journalist wel te woord staan en helemaal vertrouwen?

Premier Mark Rutte belooft de onderste steen boven te halen. Dat lijkt hem nog niet te zijn gelukt. Hebben jullie de indruk dat het kabinet zijn best heeft gedaan?

MAX: Nee.

MARCEL: Totaal niet. Ik denk dat Rutte de boel zit te rekken. Hij houdt de nabestaanden voor de gek, en is totaal niet geïnteresseerd in de waarheid. Ik geloof best dat Rutte geraakt is persoonlijk, net als iedereen, door de ramp met MH17. Maar als minister-president moet hij ook een geopolitieke afweging maken. En geopolitiek gezien heeft hij er geen belang bij de onderste steen boven te krijgen. Met Oekraïne is wel duidelijk hoe de belangen liggen. We zijn voor Jan met de korte achternaam naar de stembus gegaan, om onze stem te laten horen over het associatieakkoord met Oekraïne. Maar ook Rusland is voor Nederland van belang, alleen al vanwege de levering van gas. Dus ik denk niet dat Rutte het lef heeft de onderste steen echt boven te krijgen.

MAX: Nederland is ook een NAVO-land. De huidige regering van Oekraïne flirt met de NAVO om lid te mogen worden. En dus stel: Het was een Oekraïense *fuck up*, en geen Russische. Het zou dramatisch zijn voor de NAVO als dat uitkwam.

MARCEL: Het was sowieso een Oekraïense *fuck up* in die zin dat het luchtruim niet gesloten was. Er zijn dus twee schuldige partijen. Je kunt er dan nog over discussiëren wie er het meest schuldig is, degene die er op de knop heeft gedrukt waarschijnlijk, maar sowieso is Oekraïne schuldig.

De integrale versie van het interview is te vinden op www.novini.nl/rutte-weet-precies-er-is-gebeurd-mh17/

Nederlander vechtend voor Donetsk

'Liever strijdend ten onder'

Stefan Beck

Alle schepen achter je verbranden en in vreemde krijgsdienst gaan. Deze beslissing nam de 38-jarige Pascal Hillebrand, voormalig vrachtwagenchauffeur en beroepsmilitair. Sinds maart 2017 vecht hij in het leger van de Volksrepubliek Donetsk.

De oorlog in het oosten van Oekraïne, leidde in 2014 tot de afscheiding van twee gebieden: Donetsk en Loegansk. Ondanks de in 2014 en 2015 afgesloten wapenstilstanden vinden er nog steeds schermutselingen plaats tussen het Oekraïense leger en de legers van de beide volksrepublieken. Pascal Hillebrand staat zes dagen per week aan het front. Eén dag in de

week is hij thuis, bij zijn vriendin en twee zoons. De regionale krant PZC sprak met bekenden van Hillebrand in Nederland. Zij omschrijven hem als een man met een hart van goud die slecht tegen onrecht kan, en ze volgen hem op Facebook waar hij zijn ervaringen deelt.

Je hebt je baan opgezegd, je huis gedaggezegd, en je bent met vrouw, kinderen en hond in de auto gestapt en naar Donetsk gereden. Om daar in het leger te gaan. Waarom?

In 2014 hebben fascistische partijen als Pravy Sektor en Svoboda een belangrijke rol gespeeld in de regime change in Oekraïne, en ze hebben daarna grote invloed gekregen op de nieuwe regering. Ze omschrijven zichzelf als nationalistisch, maar in de praktijk zijn het fascisten. Ze vereren figuren als nazi-collaborateur Stepan Bandera, en ook brengen hun leiders

Pascal Hillebrand

INTERVIEW

Baltische staten

Bas van der Plas

INTERVIEW met Bas van der Plas

'Ik hou heel erg van Russen'

Bas van der Plas woont in de stad Narva in Estland, op 100 meter afstand van de Russische grens. 'Ik heb de NAVO al gezegd dat ze hier geen troepen hoeven te stationeren, want ik kijk goed uit mijn raam en als ik de Russische tanks zie aankomen dan bel ik wel even,' aldus de auteur van boeken over Rusland en buurlanden.

Hoewel zeer kritisch over de NAVO, het buitenlandbeleid van de Verenigde Staten en de 'koude oorlogsjournalistiek' van de westerse media, kan Van der Plas onmogelijk verdacht worden van pro-Poetin sympathieën. 'Op 7 mei wordt Poetin president van een politiestaat', twitterde hij in 2012 vanuit zijn toenmalige woonplaats Sint-Petersburg. 'Tijd om te vertrekken. In de herfst ben ik hier weg.'

Het is een zienswijze die je in Nederland niet vaak aantreft. Althans niet in de mainstream media, waarin het anti-Poetin geluid vrijwel altijd gelijk opgaat met een pro-NAVO, pro-liberale en pro-VS ideologie.

Bas van der Plas stelt in zijn laatste boek, gewijd aan de oppositie in Rusland, dat de VS protesten aansturen via liberale partijen in dat land. Tegelijk beweert hij dat de protesten, die 'in aantal en kracht toenemen', een getrouwe afspiegeling zijn van de maatschappelijk onvrede die zou heersen onder brede lagen van de bevolking, over onder meer de stijgende sociale ongelijkheid, de dalende levensstandaard en diverse oneerlijk verlopen verkiezingen.

U beschuldigt de Nederlandse media van oorlogshitserij. De Esten hebben volgens u geen Russische inval te vrezen?

Hier in Narva krijgen we regelmatig westerse journalisten op bezoek die duidelijk proberen te maken dat de etnische Russen in Estland een soort vijfde colonne van Poetin vormen. Dat slaat nergens op. Het is propaganda om te rechtvaardigen dat de NAVO troepen plaatst en oefeningen houdt in de Baltische staten.

In 2015 was er in Narva een militaire parade van de NAVO. Het wrange was: Die parade begon op 10 meter van de Russische grens. Dat was een duidelijke provocatie aan het adres van de Russen. Van militair machtsvertoon aan de Russische kant van de grens met Narva heb ik nooit iets gemerkt.

Boze brieven schrijven naar de krant heeft geen zin. Die worden toch niet geplaatst. Zoals mijn ingezonden brief aan *Trouw* over een tendentieuze artikel in die krant over Narva. En lees ook vooral op mijn website www.czarina.nl mijn open brief 'Laat je niet ongerust maken door de oorlogshitserij van de Nederlandse media!'

In uw boek 'Hij maakt alleen de dood leefbaarder' stelt u dat de VS protesten aansturen via liberale partijen in Rusland. Waaruit blijkt dat? En wat willen ze er mee bereiken?

Er lopen diverse geldstromen naar de liberale oppositie, onder meer via de Amerikaanse ambassade in Moskou en organisaties die gelieerd zijn aan met name kringen rond personen uit

de Democratische Partij als Hillary Clinton en Madeleine Albright. Er is bijvoorbeeld een fonds, Democracy Promotion Community, waaruit diverse organisaties worden gefinancierd, waaronder USAID, National Endowment For Democracy, The Orange Ring en Freedom House. Dat soort organisaties maakt zich sterk voor politieke veranderingen in de Russische Federatie.

Het zijn organisaties die zeggen democratie te willen bevorderen. Dat betekent niet noodzakelijk dat ze aansturen op protesten, onrust en revolutie.

Juist wel. Want kijk hoe dat gegaan is in onder meer voormalig Joegoslavië, Georgië, Tadzjikistan en Oekraïne.

U schrijft dat, hoewel de protesten tegen Poetin vooral georganiseerd worden door de liberalen, het complete politieke spectrum er aan deelneemt. Toch maakt dit de liberalen er niet populairder op. Ze blijven een marginale politieke groepering.

Liberalisme en democratie worden in Rusland nog steeds heel sterk geassocieerd met de Jeltsin-periode, toen mensen hun spaargeld en werk kwijtraakten, de roebel zijn waarde verloor, de kosten voor levensonderhoud heel erg stegen, de maffia de macht overnam en de oligarchen opkwamen.

Hoe is uw interesse ontstaan voor Rusland?

Ik hou heel erg van Russen. Ze zijn heel warm in vergelijking met Nederlanders. Ik keek laatst naar een uitzending van *Nieuwsuur*. Die opende met de vraag: 'Wat kost een dag sneeuw in Nederland?' Dat is dus typisch Nederlands, het gaat altijd in de eerste plaats over de kosten, en daarna pas over wat het voor mensen betekent. Dat zal je in Rusland nooit meemaken.

Een ander voorbeeld: uitvaarten. Ik was eind vorig jaar in Nederland vanwege het overlijden van mijn moeder. Mijn vrouw, die voor het eerst zoiets meemaakte in Nederland, was verbijsterd. Je komt in zo'n uitvaartcentrum, er wordt een toespraak gehouden, na afloop krijg je twee kopjes koffie en een koekje, en dat was het dan. Terwijl in Rusland ga je met z'n allen naar een restaurant of ergens anders heen, om uitgebreid te eten. Voor de overledene wordt ook nog een bordje neergezet en een glaasje wodka ingeschonken. Er wordt op hem of haar een toast uitgebracht. Het blijkt dan dat degene die overleden is een hele belangrijke plek innam en ook blijft innemen.

Ik voel mij tegenwoordig meer Rus dan Nederlander, juist vanwege de warmte die je van Russische mensen krijgt, en vanwege de meer intense verhoudingen zonder dat er ook maar over geld of wat dan ook gesproken wordt. Eén van de grootste complimenten die ik ooit gekregen heb was van mijn zwager die zei: 'Bas is geen buitenlander, hij is één van ons.' Het is sowieso het mooiste compliment dat je kunt krijgen daar.

De integrale versie van het interview is te vinden op www.novini.nl/hou-heel-erg-russen/

en leden openlijk de Hitlergroet. Dan ben je voor mij een fascist.

Sinds de laatste verkiezingen zijn ze niet meer zo sterk vertegenwoordigd in de politiek. Maar militair spelen ze nog steeds een belangrijke rol. Met hun milities vormen ze een Oekraïens proxyleger. De regering in Kiev lijkt dat wel best te vinden, want ze worden aantoonbaar gefaciliteerd.

Het stoort jou dat de Nederlandse regering haar ogen hiervoor sluit?

De Nederlandse regering moet hiervan op de hoogte zijn, en hetzelfde geldt voor de andere regeringen in het Westen, en ook de NAVO. Ze steunen dus willens en wetens een regering die fascistische groeperingen steunt. En dan is Rusland de grote boosdoener? Ik wilde daar niet meer aan meedoen.

Wat bedoel je? Jij deed er toch niet aan mee? Jij zat niet in het kabinet.

Ik werkte in Nederland als vrachtwagenchauffeur. Van mijn salaris ging 43 procent naar de belasting, naar Den Haag dus, dat een deel daarvan afdraagt aan de NAVO en gebruikt voor het voeren van oorlogen. Kijk wat er is gebeurd in Libië, Irak en Syrië. Ik wilde daar niet meer aan meebetalen.

Daarvoor moest je dus uit Nederland weg. Maar je had in het buitenland ook iets anders kunnen gaan doen dan de wapens oppakken.

Sommigen denken dat ik hier ben omdat ik van oorlog hou. Dat is iets wat ik ten zeerste tegenspreek. Ik heb al vaak een traan gelaten. Want één ding, laat dat duidelijk zijn, ik roep niet op tot geweld of gewapende strijd. Dat is juist wat ze in het Westen verheerlijken.

Je zegt: 'ik roep niet op tot geweld'. Maar door de wapens op te pakken kies je wel voor geweld. Hoe rijm je dat met elkaar?

Stel je voor dat je ergens een colaatje drinkt, je loopt naar buiten en een kerel, zo zat als een oorlogsboot, gaat pal voor jou staan. Dan heb jij zoiets van: 'ik wil geen ruzie met jou. Dus laat mij alsjeblieft met rust. Ik wil naar huis.' En hij blijft voor jou staan, en vervolgens haalt hij naar jou uit. Wat doe je dan? Laat je dan zijn vuist op jouw gezicht landen? Of weer je af en sla je terug? De mensen hier in Donbass willen helemaal niet vechten. Ze voeren een verdedigingsoorlog. Ik heb mij daarin gemengd, omdat ik liever strijdend ten onderga met de mensen die deze oorlog ondergaan dan dat ik nog langer deel uitmaak van een samenleving die die oorlog heeft veroorzaakt en in stand houdt.

Jij begeeft je aan het front en loopt daardoor gevaar. Hoe is dat voor de burgerbevolking?

Het regime in Kiev roept de mensen

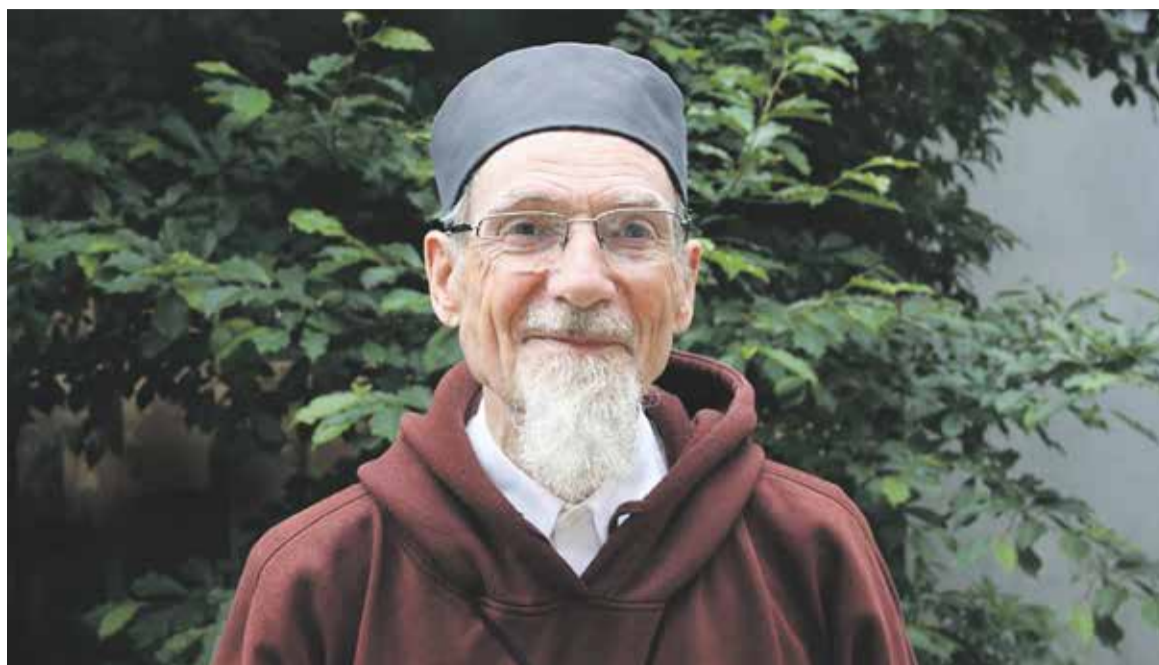
hier op naar huis te gaan, dus weg uit het gebied waar gevochten wordt, waar de artillerie neervalt. Maar waar moeten die mensen dan naar toe? Veel mensen wonen op drie kilometer van de grijze lijn. Die mensen zijn thuis.

Velen strijden niet tegen andere Oekraïners. Ze strijden voor een Donbass zonder NAVO en zonder opgelegde regels vanuit het Westen. Ze willen leven zoals ze van generatie op generatie hebben gedaan, zoals ze zelf zijn groot gebracht. De mensen in het leger komen allemaal hier vandaan.

Je hebt voordat je uit Nederland vertrok een lening afgesloten, met de bedoeling die nooit terug te betalen. Waarom?

Omdat ik op een geweldloze manier schade wilde toebrengen aan een gewelddadig en onrechtvaardig systeem. Ik ben mij ervan bewust dat het maar een druppel is op een gloeiende plaat. Maar als meer Nederlanders dat nou eens zouden doen? Dus een lening nemen, naar Rusland op vakantie gaan en vervolgens zeggen: 'We betalen die lening niet terug.' Dan ben ik benieuwd wat er met het financiële systeem zou gebeuren, en met die oorlogen die het Westen en de NAVO nu nog voeren.

INTERVIEW

Pater Daniël Maes. FOTO ERIC VAN DE BEEK

INTERVIEW met Pater Daniël Maes

'Zonder Poetin was Syrië er geweest'

Volgens de Vlaamse pater Daniël Maes, die sinds 2010 in Syrië woont, klopt er niks van de berichtgeving over de oorlog in het land. Niet president Bashar al-Assad is het probleem, maar onze eigen politici, die ISIS en Al Nusra steunen om de Syrische regering ten val te brengen. "De echte terroristenleiders zitten in het Westen en Saoedi-Arabië."

Wat was uw indruk van Syrië voordat de oorlog uitbrak?

Het was een prachtig land. De persoonlijke politieke vrijheden bleken niet al te groot te zijn; dat had ik wel verwacht. Maar voor het overige werd ik aangenaam verrast. Er heerste een weldadige oosterse gastvrijheid, en een rust en orde zoals wij die in eigen land nooit hebben gekend. Stelen en baldadigheden waren nagenoeg onbestaand. De vele verschillende gelovige en etnische groepen leefden harmonieus naast elkaar. Het land had geen staatschuld en kende geen daklozen. Integendeel, vele honderdduizenden vluchtelingen van omringende landen, zoals Irak, werden opgenomen en ook onderhouden als eigen burgers. Het dagelijks leven, zoals de voeding, was bovendien zeer goedkoop. Scholen, universiteiten en ziekenhuizen waren gratis, zelfs voor ons vreemdelingen. Ik sprak een Franse chirurg die zei dat de ziekenhuizen in Syrië beter waren dan die in Frankrijk.

Van de Russen wordt gezegd dat ze zich in het conflict hebben gemengd om hun positie in Syrië te verdedigen.

Er zal zeker eigenbelang bijzitten. Maar Poetin is ook iemand die de christenen wil verdedigen. En hij wil ook een multipolaire wereldorde, waarin niet één land, Amerika, alles bepaalt. Het ergert Poetin dat de Amerikanen zich niks aantrekken van internationale regels. Ze plegen een staatsgreep in Oekraïne, en zijn dan nog zo brutaal om te zeggen dat de Russen zo agressief reageren. Syrië is een soeverein land. Dat is wat Poetin benadrukt. Hij zegt ook: 'Wij zijn er niet ter bescherming van Assad, maar

'De echte terroristenleiders zitten in het Westen en Saoedi-Arabië.'

ter bescherming van de Syrische staat.' Als Poetin niet gekomen was in 2015, dan had Syrië zeker niet meer bestaan. De Russen zijn de enigen die, met toestemming van de Syrische regering, militair aanwezig zijn in Syrië. Wat doen de Belgische en Nederlandse F16's daar? Die hebben er niks te zoeken. Zij werken mee aan de vernietiging van een land.

Het Westen zegt ISIS te bestrijden. Maar u betwijfelt dat?

U herinnert zich vast nog de Hollywoodopnamen van ISIS die Syrië binnenreed, een eindeloze colonne van gloednieuwe Toyota's, dwars door de woestijn. Die zouden toch in een half uur opgeruimd moeten zijn geweest als het Westen dat werkelijk gewild had? Maar dat is niet gebeurd hè? En van wie hadden ze die Toyota's? Ga dat maar eens uitzoeken. Wat we wel steeds horen is dat ISIS bij vergissing wapens in handen krijgt die bedoeld zijn voor de gematigden, en dat bij vergissing het Syrische regeringsleger wordt gebombardeerd. En hier en daar wordt dan misschien nog eens een ISIS-strijder getroffen, maar dat zijn meer de uitzonderingen.

Heeft u contact gehad in België of in Nederland met politici?

Met Herman van Rompuy, in 2012, toen hij voorzitter was van de Europese Raad. Ik had de indruk dat hij nauwelijks wist waar Syrië lag. Het enige wat hij over Syrië dacht te weten, had hij uit rapporten die het land omschreven als de vreselijkste dictatuur ter wereld. Die ontmoeting heeft mij echt ontgoocheld. Ik vertelde hem dat mijn ervaring was dat Assad gesteund werd door brede lagen van de bevolking, ook door de soennieten. Maar het leek alsof die

man dat ervoer als heiligschennis. Ik had sterk de indruk dat hij vooral bezig was met de vraag: 'Hoe voorkom ik dat ik op die 28 paar tenen ga staan in de Europese Raad?' Pieter Omtzigt van het CDA heb ik in 2016 ontmoet. Die weet werkelijk wat er gaande is en is ook bereid zich in te zetten.

Ik heb begrepen dat de Nederlandse regering steun geeft aan het Vrije Syrische Leger dat tegen Assad vecht, en dat Joël Voordewind van de ChristenUnie in april 2015 een motie heeft ingediend om die steun te staken. Een meerderheid in de Tweede Kamer heeft die motie verworpen. Ook de PVV. Begrijpt u dat? Als je tegen de radicale islam bent, waarom stem je dan voor het steunen van islamitische terroristen in Syrië?

In een eerder interview sprak u de hoop uit dat president Donald Trump voor verandering zou zorgen van het Amerikaanse beleid. Bent u nog steeds zo hoopvol gestemd over hem?

Trump zei tijdens zijn verkiezingscampagne wat elk verstandig mens in zijn plaats gezegd zou hebben: 'We moeten stoppen met wapens leveren aan rebellen, want we weten niet wie het zijn. Laten we stoppen met interveniëren in soevereine landen. En laten we samen met Rusland het terrorisme bestrijden.' Dat was hoopvol. Maar intussen is hij in de greep gekomen van de Deep State, de werkelijke machthebbers in het land. Hij heeft die raketten afgevuurd op dat militaire vliegveld in Syrië. Waarschijnlijk onder druk van de Deep State. Desondanks heeft hij de Syriërs verwittigd. Zodat er weinig schade is aangericht. De meeste vliegtuigen waren al weggehaald. En de helft van de raketten was niet eens aangekomen. De dag erna was het vliegveld alweer operationeel.

De integrale versie van het interview is te vinden op www.novini.nl/zonder-poetin-was-syrie-er-geweest/

INTERVIEW met Marie-Thérèse ter Haar

'Demonisering Rusland is zeer gevaarlijk'

Marie-Thérèse ter Haar is de grande dame van de Nederlands-Russische betrekkingen. Sinds begin jaren tachtig, toen Rusland nog onderdeel uitmaakte van de Sovjet-Unie, zet ze zich in voor een beter wederzijds begrip tussen de landen. Als tolk-vertaalster en koppelaarster begeleidt zij multinationals als Shell, ABN Amro, Rabobank, Philips, Campina en Grolsch op de Russische markt. In Moskou, waar zij een deel van het jaar woont, en ook in Sint-Petersburg, maakt zij studenten aan de universiteit wegwijs in de Nederlandse taal en cultuur. Ter Haar benadrukt dat er veel niet in orde is in Rusland, en dat ze niks wil goedpraten wat fout is. Ze vindt alleen dat er weinig klopt van het algemene beeld dat wij in het Westen van Rusland hebben, en dat de politiek en media hiervoor verantwoordelijk zijn.

U citeert in uw boek 'De Ontgoocheling' met instemming Henry Kissinger die zich kritisch uitlaat over de 'demonisering' van Poetin. Zelf noemt u die demonisering 'een zeer gevaarlijke zaak'. Waarom?

Door de demonisering van Rusland begint er een draagvlak te ontstaan voor het voeren van een oorlog. In de Baltische staten houdt de NAVO schietoefeningen langs de Russische grens. Er vliegen Russische bommenwerpers langs de Noordzeekust. Er hoeft maar een ongelukje te gebeuren, in Oekraïne of in Estland, iemand van de NAVO of van het Russische leger die zijn geduld verliest, of een inschattingfout maakt, en we hebben de poppen aan het dansen. In juli 2016 heeft Gorbatsjov nog alarmerende woorden gesproken op de Russische televisie. Hij heeft gezegd de indruk te hebben dat de NAVO voorbereidingen treft voor een aanval op Rusland.

Donald Trump heeft in zijn persconferentie van 16 februari 2017 gewaarschuwd voor een 'nucleaire holocaust', en de pers ervan beschuldigd het hem onmogelijk te maken de relatie met Rusland te verbeteren. Hoe verklaart u de Russische angst voor de westerse media? China en Rusland zijn opkomende machten, en de VS willen die de kop indrukken omdat ze streven naar alleenheerschappij. Zie de Wolfowitz-doctrine die ik in mijn boek noem, en Project For A New American Century. Natuurlijk speelt ook de lobby van de Amerikaanse wapenindustrie een grote rol. Die heeft er belang bij dat de spanningen tussen Oost en West in stand worden gehouden. Wij in Nederland worden meegezogen in dat Amerikaanse verhaal van gecreëerde vijanden. We kunnen kennelijk niet onze eigen koers bepalen. Jeltsin en later ook Poetin hebben te kennen gegeven open te staan voor een lidmaatschap van de NAVO. De toenmalige secretaris-generaal van de NAVO was voor, net als Duitsland en Frankrijk. Maar de VS waren tegen.

U houdt in uw boek een pleidooi voor een meer genuanceerde berichtgeving. Bent u hierover in gesprek geweest met Nederlandse

correspondenten en Rusland-deskundigen?

Om gericht met mensen hierover in gesprek te gaan ontbreekt mij helaas de tijd. Maar ik kom ze wel eens tegen, Hubert Smeets, Michel Krielaars, Peter d'Hamecourt en anderen. En ik heb wel eens aan ze gevraagd: "Waarom laten jullie maar steeds één kant van het verhaal horen?" Onder vier ogen is het goed praten met ze, vooral als ze een borrel op hebben. Dan erkennen ze soms zelf dat het niet deugt. Maar op de televisie of in de krant vertellen ze weer het bekende verhaal over Rusland waar niks goed is.

U lijkt een medestander te hebben in hoofdredactrice Eva Hartog van The Moscow Times. Zij vindt het beeld dat Nederlanders van Rusland hebben 'zorgwekkend' en noemt met name de lezers van NRC en de Volkskrant.

Dat ziet ze inderdaad goed. Maar in haar analyse van de Russische media zie ik dat zij echt een leerling is van Derk Sauer, de eigenaar van die krant. Ik heb respect voor hoe hij in de jaren negentig in Rusland een media-imperium heeft opgebouwd. Hij had dé persoon kunnen zijn die in Nederland het echte Rusland kon laten zien. Maar helaas. Wat ben ik teleurgesteld in hem. Het enige wat hem nog lijkt te interesseren is de vraag: "Hoe kom ik zo vaak mogelijk bij Jinek en De Wereld Draait Door?"

U beschrijft in uw boek een oud-medewerker van de AIVD die met u op groepsreis ging naar Rusland. Hij zag dingen die er niet waren, zoals drie mannen in een zwarte auto die hem achtervolgden, en moest vervolgens terug in Nederland worden opgenomen. In Den Haag hebben we politici die overal nepnieuws verspreidende Russen zien.

Die meneer Buma die zegt dat de Russen vuurtjes stoken in Nederland, en mevrouw Ollongren die vreest voor Russische beïnvloeding van de gemeenteraadsverkiezingen. Wat moet ik daar verder op zeggen? Het is voer voor psychiaters. Minister Sergej Lavrov van Buitenlandse zaken heeft een keer grappend gezegd: 'Wij Russen voelen ons gevlend dat wij de Amerikaanse presidentsverkiezingen hebben gewonnen.'

De integrale versie van het interview is te vinden op www.novini.nl/demonisering-poetin-is-zeer-gevaarlijk/

Marie-Thérèse ter Haar. FOTO ERIC VAN DE BEEK

Bron: Stockholm International Peace Research Institute, Military Expenditure Database, april 2017. Data zijn over 2016.

Levensgevaarlijke opiniemakers

Voordat de bom valt

Stan van Houcke

Terwijl de kernwapenwedloop terug is van weggeweest, blijven Nederlandse opiniemakers aansturen op een oorlog met Rusland.

'Het Pentagon voorziet een nieuw tijdperk waarin nucleaire wapens weer een belangrijke rol zullen spelen', schreef afgelopen maand *The New York Times* over de Nuclear Posture Review, een rapport waarin de nucleaire strategie van de Verenigde Staten uiteen wordt gezet. Het Pentagon, het Amerikaanse ministerie van Oorlog, stelt voor kernbommen te ontwikkelen met een kleinere explosieve kracht, omdat daar een grotere afschrikking vanuit zou gaan dan van het bestaande kernwapenarsenaal. Ze zouden mogen worden ingezet als vergelding, als er een cyberaanval werd uitgevoerd op elektriciteitscentrales, telecommunicatienetwerken of andere vitale onderdelen van de Amerikaanse infrastructuur.

Vormen de Russen zo'n enorm gevaar dat de VS zich genoodzaakt zien hun nucleaire arsenaal te vernieuwen en uit te breiden? De cijfers tonen een ander verhaal. De NAVO spendeert twaalf keer meer aan het militaire apparaat dan de Rusland, blijkt uit jaarlijks gepubliceerd onderzoek van het Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). Daarnaast is de NAVO, na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie en de opheffing van het Warschau Pact in 1991, oostwaarts opgerukt, tot aan de Russische grens. Dit tegen de met Michail Gorbatsjov gemaakte afspraken in. Het aantal NAVO-lidstaten is sindsdien uitgebreid van 16 naar 29.

Toch blijven de westerse mainstream media Rusland afschilderen als een expansionistische grootmacht die elk moment de Baltische staten en de rest van Europa onder de voet kan lopen. Waarom? Het Amerikaans militair-industrieel complex slokt

ongeveer de helft van het federale budget op dat het Congres mag toewijzen. Om dat te kunnen rechtvaardigen, moet er natuurlijk een vijand worden verzonnen, die het voortbestaan van het Westen bedreigt. Vandaar de noodzaak van een Tweede Koude Oorlog.

En dus gaf voormalig PvdA-minister van Buitenlandse Zaken Bert Koenders in 2016 de oud NRC-buitenlandredacteur Hubert Smeets € 294.000 om de anti-Poetin website *Raam op Rusland* te beginnen. Deze dient nu als platform voor bijvoorbeeld de zelfbenoemde 'onafhankelijk geopolitiek adviseur' Elmar Hellendoorn, die in 2016 verkondigde dat 'een sterke NAVO sinds het einde van de Koude Oorlog nog niet zo hard nodig is geweest als nu', want: 'Rusland dreigt de laatste tijd immers met het inzetten van nucleaire wapens.' Daarbij wordt verzwegen dat in 2015, de 'geopolitiek adviseur' van wereldfaam, Henry Kissinger, heeft gewaarschuwd dat onder president Barack Obama de VS zich 'breaking Russia', ten doel heeft gesteld, terwijl 'de langetermijndoelstelling zou moeten zijn het land te integreren'.

Veelzeggend blijft dat Hubert Smeets een graag geziene gast is bij de Atlantische Commissie, de propaganda-arm van de NAVO. Ook Smeets' vriend Geert Mak gedraagt zich als een fervente anti-Rusland opiniemaker. Na eerst in 2014 te hebben beweerd dat 'meneer Poetin' door het 'landjepik' van de Krim Europa dwingt om meer aan defensie uit te geven, sprak hij vorig jaar nog van 'een agressief en gefrustreerd Rusland dat de komende tijd best weer eens een gewapend conflict kan opstoken.'

Een ander tamelijk willekeurig, maar treffend voorbeeld is NRC's chef Boeken Michel Krielaars, die, in diens schotschrift 'Het Klein Koude Front', drie maanden na de ramp in Oost-Oekraïne met vlucht MH17, de separatisten hiervan beschuldigde. Zonder enig duidelijk bewijs. Eerder al had de columnist Bas Heijne,

slechts vier dagen na het neerstorten van de MH-17, in NRC laten weten dat 'de terreurdaad met het vliegtuig van Malaysia Airlines het moment voor Nederland is om eens te stoppen met zijn knuffelhouding tegenover Rusland', en dat hoewel Nederland een klein land is, we 'machtige bondgenoten' hebben en we onderdeel uitmaken van 'een krachtige alliantie die zijn weerga niet kent.' Zonder ook maar over één bewijs te beschikken suggereerde Heijne, die in 2017 de P.C. Hooftprijs ontving, dat het de hoogste tijd was om de Russen eens een lesje te leren.

Op zijn beurt schreef H.J.A. Hofland, die in 1999 door zijn entourage was uitgeroepen tot de 'beste jour-

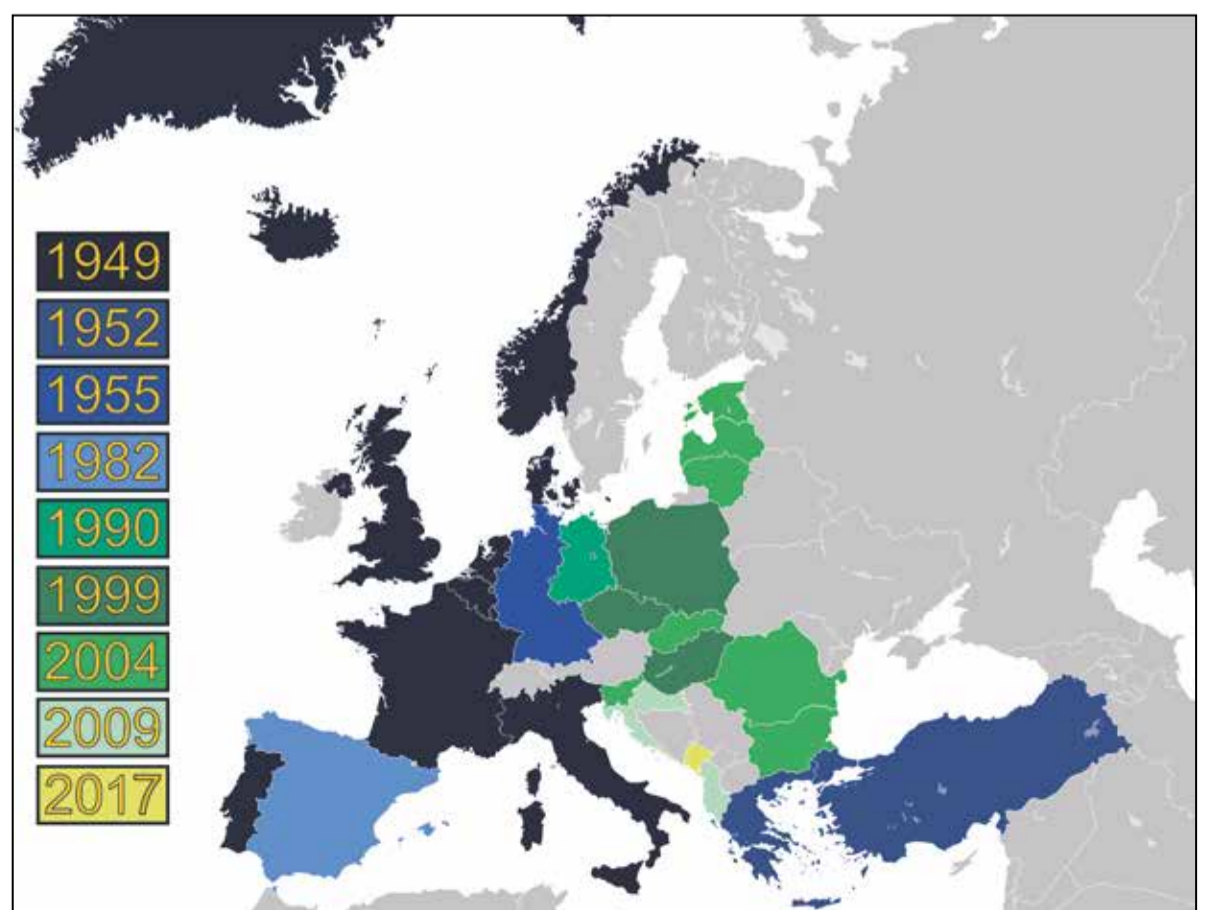
nalist van de eeuw,' anno 2015 in *De Groene Amsterdammer* dat het een 'noodzaak voor het Westen is om grenzen aan de Russische expansie te stellen. We naderen het stadium waarin van Poetin alles te verwachten valt.'

Tenslotte mag de Nederlandse columnist en huidige hoofdredacteur van *The New York Review of Books*, Ian Buruma, niet ontbreken in het lijstje anti-Russische mainstream-opiniemakers, want in 2014 verzekerde hij zijn publiek dat zowel Rusland als China *mafia societies* zijn, om naderhand zijn publiek te vertellen dat, met het oog op het naderende einde van de *Pax Americana*, 'de Amerikaanse vrede', de mensheid zich zal moeten

voorbereiden op 'een tijd waarin we met weemoed terugkijken op het betrekkelijk goedaardige imperialisme uit Washington.'

En zo leggen Nederlandse opiniemakers bij de commerciële media de basis voor een nucleaire oorlog met Rusland.

Stan van Houcke, was lange tijd radiomaker bij de VPRO, en is auteur van *De oneindige oorlog, De val van het Amerikaanse imperium en 11 september: het keerpunt*. Van Houcke verzorgt een goed gelezen blog, *stanvanhoucke.blogspot.nl*, gewijd aan: 'informatie die de westerse mainstream pers doorgaans verzwijgt'. Hij is te zien als interviewer bij YouTube-kanaal *Café Weltschmerz*.

Advies aan minister Stef Blok van Buitenlandse Zaken

‘Nederlandse stem niet gewichtsloos’

Karel van Wolferen

Nu we in Nederland een nieuwe minister van Buitenlandse Zaken hebben, verwijs ik deze graag naar een tot nu toe betrouwbaar gebleken bron voor kennis van zaken over de politieke ideeën en wensen van de Russische president Vladimir Poetin: diens eigen toespraken en talloze uitspraken. Deze worden stevast genegeerd door de Nederlandse media, of zonder analyse spottend weggezet als propaganda. Maar een beetje ervaren verslaggever met gevoel voor proportie en geschiedenskennis moet de overtuigende samenhang ervan kunnen herkennen.

In de reacties van leidende Nederlandse politici en prominente oudgedienden op de val van minister Halbe Zijlstra van Buitenlandse Zaken viel opnieuw hun algemene handicap op. Eén die een realistische inschatting van een belangrijke, geopolitieke werkelijkheid belemmert. ‘Jokken’ over zijn aanwezigheid bij een uitleg van president Poetin over diens expansionistische ambities voor de Russische Federatie keurde men natuurlijk af en was ‘een zonde’, in de woorden van premier Mark Rutte; maar niet een doodzonde. Want de inhoud van Zijlstra’s zelfverzonnen verhaal, over het expansionisme van Rusland, blijft voor het kabinet overeind staan. De waarheid daarvan staat immers buiten kijf. We lezen er toch bijna elke dag over in de krant?! Om deze relativisering van Zijlstra’s zonde kracht bij te zetten, noemde de premier de annexatie van de Krim, de inval in andere delen van Oekraïne en de militaire opbouw in Ruslands grensgebieden.

NAVO-wapengekleter

Het is op zulke momenten dat ik me opnieuw verbaas over het karakter van een elite die door het Nederlandse volk als vertegenwoordiging is gekozen: hoe makkelijk zijn deze mensen, met al hun opleiding en ervaring in het politieke vak, papegaaien geworden die napraten wat een trans-Atlantisch militair-industrieel complex ons wil doen geloven? Hoe diep zijn ze niet gezakt in het drijfzand van propaganda en illusies van noodzakelijke Amerikaanse bescherming die hen alle zicht op een duidelijk te reconstrueren werkelijkheid ontnemt? Natuurlijk is de Russische Federatie militair bezig, zoals Rutte aanhaalde. Het is een verantwoordelijke reactie op het wapengekleter van de NAVO en Washingtons provocaties. En een geïnformeerde blik op de recente geschiedenis leert dat er geen sprake is geweest van een Russische inval in provincies in het oosten van Oekraïne, maar juist dat het Kremlin een verzoek van de separatisten aldaar om weer bij Rusland te mogen horen stevast afwijst. En de Krim? Niets geen inval en bezetting, niets wat ook maar in de verste verte leek op een gewelddadige annexatie, zoals premier Rutte doet voorkomen. De Russisch sprekende Krim-bevolking, wier gebied in 1954 door de toenma-

lige sovjet-leider Nikita Chroestjov aan Oekraïne was vastgeplakt en een autonome status behield, accepteerde de door de staatsgreep van maart 2014 aan de macht gekomen nieuwe regeerders in Kiev niet, en stemde zo goed als unaniem voor hereniging met Rusland.

Nederland als vredelievende natie

De vraag blijft of er nog een ietsje onafhankelijkheid kleeft aan wat in Den Haag buitenlands beleid heet. Maar de nieuwe minister zou dat kunnen laten zien door een lans te breken voor de uitnodiging van Poetin om over een nieuw wapencontroleverdrag te gaan onderhandelen. Hij of zij zou daarmee in één klap Nederland als vredelievende natie op de kaart zetten. De nieuwe minister heeft er alle reden toe, nu Poetin in zijn laatste opzienbarende toespraak van 1 maart de indruk heeft gewekt dat met de nieuwste Russische militaire technologie reeds een eind is gekomen aan de eerder door de VS begonnen wapenwedloop van een volslagen ongefundeerde Tweede Koude Oorlog.

Om ook maar op een gedeeltelijk onafhankelijk buitenlands beleid te kunnen aansturen, dient de minister te beseffen, dat wat ongeveer sinds de laatste eeuwwisseling wordt aangeboden met het etiket ‘veiligheid’, in wezen bestaat uit een programma voor Amerikaanse alleenheerschap – in Washington bekend als ‘full spectrum dominance’. In 2007 liet Poetin op de 43ste veiligheidsconferentie in München weten dat hij dit herkende als de psychotische dwaling die het is, en dat deze morele misstap tot falen zou zijn gedoemd.

In 1972 tekenden Washington en Moskou het ABM-verdrag (ABM staat voor: Anti-Ballistic Missile), dat geopolitieke stabiliteit bevorderde vanuit het besef dat geen van de partijen een kernoorlog zou kunnen overleven, laat staan winnen. De regering van president George W. Bush en vicepresident Dick Cheney heeft in 2002 deze ‘hoeksteen van het internationale veiligheidssysteem’ unilateraal vernietigd. En in strijdvlugte Washingtonse kringen heeft onlangs het idee postgevat van een mogelijke nucleaire ‘first strike capacity’, waarbij Rusland (en ook China) in een klap kunnen worden uitgeschakeld.

‘Bruikbare’ atoomwapens

Poetins laatste toespraak met onthullingen over wapentuig dat alle uitschakeling ervan onmogelijk maakt, is een antwoord op de onlangs aangekondigde plannen van modernisering van het Amerikaanse kernwapenarsenaal met ‘bruikbare’, kleinere atoomwapens. De Russische president had het over een keerpunt voor de hele wereld. Is dat grootspraak? Is het bluff, zoals bijvoorbeeld mijn Tokiose oud-collega David Sanger van *The New York Times* in zijn krant lijkt te hebben besloten? Kunnen Poetins woorden in Washington overkomen als iets heel anders dan een hernieuwde uiting van agressie, zoals een oproep voor terugkeer naar het besef van ‘mutually assured destruction’ (gegarandeerde wederzijdse vernietiging) van voor 2002?

Het Amerikaanse buitenlands beleid is onder George W. Bush gekaapt door neoconservatieven, en wordt sindsdien gedeeld met de generaals. De ervaring heeft intussen geleerd dat het inschattingvermogen van de eerstgenoemde groep te vergelijken is met dat van krankzinnigen. Bovendien is de verleiding voor de grootverdieners van het veiligheidssysteem om de feitelijke defensiebegroting van een duizend miljard dollar nog verder op te hogen kolossaal. Maar juist daarom is een Nederlandse stem niet gewichtsloos. Door Nederland neer te zetten als voorstander van nieuwe ontwapeningsbesprekingen zou een minister ongetwijfeld een overgrote meerderheid van de Nederlandse burgers vertegenwoordigen. Ook zonder referendum kunnen we met zekerheid stellen dat deze meerderheid niet het einde van de beschaving wenst te zien gebeuren – iets wat door verdere provocaties van Washington en NATO werkelijk tot de mogelijkheden is gaan behoren.

Karel van Wolferen, emeritus hoogleeraar aan de Universiteit van Amsterdam, was lange tijd Oost-Azië-correspondent voor NRC en is auteur van de internationale bestseller *The Enigma of Japanese Power*. In de *Groene Amsterdammer* verscheen van hem het spraakmakende artikel ‘Het Atlantische geloof’.

Wie tipte de Volkskrant?

Geen bewijs voor AIVD-hack Cozy Bear

Eric van de Beek

Groot nieuws op 26 januari 2018. ‘AIVD leverde VS het bewijs,’ kopte *de Volkskrant*. ‘De Russen hacken jullie.’ Agenten van de AIVD zouden in 2014 zijn geïnfiltrerd in het netwerk van de Russische hackersgroep Cozy Bear, en zouden zo getuige zijn geweest van hoe deze de Amerikaanse presidentsverkiezingen probeerde te beïnvloeden. De auteur van het artikel, Huib Modderkolk en degene die hem bij zijn onderzoek had geassisteerd, *Nieuwsuur*-presentator Eelco Bosch van Rosenthal, werden als helden onthaald in *De Wereld Draait Door*. Matthijs van Nieuwkerk presenteerde ze als de Nederlandse Woodward and Bernstein, de Amerikaanse journalisten die met hun onthulling van het Watergate schandaal president Richard Nixon ten val hadden gebracht. Nederland gloeide van trots. Onze eigen AIVD had niemand minder dan ‘de Russen’ te grazen genomen en zo een wit voetje gehaald bij onze vrienden in Amerika.

De inhoud van het artikel werd door heel politiek en journalistiek Nederland voor waar aangenomen. Dat de auteur van het artikel, Huib Modderkolk, de lezer in het ongewisse liet over wie hem het verhaal had ingefluisterd, leek niet van belang. Op de sociale media klonken echter al snel kritische geluiden. Velen wezen er op dat de timing van het lek – volgens Modderkolk in de zomer van 2017 dus zo’n drie jaar na de AIVD-hack – opmerkelijk was. In diezelfde zomer bereidde namelijk een groepje studenten een referendum voor over de zogeheten Sleepwet, die de bevoegdheden verruimt voor de Nederlandse inlichtingendiensten. Ook opmerkelijk: de dagna publicatie van het artikel in *de Volkskrant*, greep premier Mark Rutte de ophof erover aan om een warm pleidooi te houden voor diezelfde Sleepwet. Helemaal wonderlijk: Eelco Bosch van Rosenthal, die met Modderkolk had samengewerkt aan het artikel, verklaarde in het tv-programma *Nieuwsuur* geen bewijzen te hebben gezien voor het verhaal van de AIVD-hack. ‘Het blijft inlichtingenwerk,’ zei hij. ‘Dat betekent dat wij het resultaat daarvan niet te zien krijgen. Maar bij de inlichtingendiensten is er geen enkele twijfel.’

Kennelijk was dus het hele artikel in *de Volkskrant* volledig gebaseerd op wat inlichtingendiensten Modderkolk en Bosch van Rosenthal verteld hadden, en was er geen enkele twijfel bij de twee journalisten over het waarheidsgehalte van het verhaal omdat de inlichtingendiensten hadden gezegd dat ze zelf geen enkele twijfel hadden. Voor iedereen die iets weet over de werkwijze van geheime diensten komt dat nogal naïef over. Inlichtingendiensten lekken nooit zomaar. Dat doen ze met een reden, en meestal is dat om de publieke opinie te beïnvloeden. ‘Zijn dit dezelfde bronnen die ons in 2002 vertelden over de Iraaks massavernietigingswapens,’ twitterde cybersecurity-deskundige Arjen Kamphuis. ‘Dezelfde bronnen die ons in 1990 vertelden over de gestolen couveuses in Koeweit, in 1984 over het belang van de bewapening van de Afghaanse Moedjaheddien en in 1965

over de ‘winnable’ war in Vietnam?’

En inderdaad: Wie was het die *de Volkskrant* verteld had over een AIVD-hack van Cozy Bear? Waren dat de Amerikanen? Zeker is dat er Amerikaanse belangen spelen in dit verhaal. Door Rusland keer op keer als een groot gevaar af te schilderen, behouden de VS via de NAVO hun machtsbasis in Europa en verdient vooral de Amerikaanse wapenindustrie goed aan de Europese landen die hun militaire uitgaven verhogen. Het verhaal over de AIVD-hack zorgt er bovendien voor dat degenen die de Amerikaanse president Donald Trump vijandig gezind zijn, nieuw ‘bewijs’ aangeleverd hebben gekregen voor hun bewering dat hij in het zadel is geholpen door ‘de Russen’. De VS hebben bovendien een belang bij onze Sleepwet. Nederland vormt een belangrijk knooppunt voor internetverkeer. Als Nederlandse inlichtingendiensten verruimde bevoegdheden krijgen om dit verkeer te monitoren, dan profiteren de Amerikaanse diensten daarvan mee door hun nauwe samenwerking met hun Nederlandse partners.

In een interview in de podcast *het Volkskrantgeluid* verklaarde Modderkolk dat de AIVD tot de dag van publicatie van zijn artikel over de AIVD-hack ‘van niets wist’. In de zeven jaar dat hij over de AIVD en MIVD schrijft, zouden deze diensten hem ook ‘nog nooit gebeld hebben’ met de boodschap: ‘Ik heb een nieuwtje’. Was het lek dus Amerikaans? Het heeft er alle schijn van.

Zeker is dat Amerikaanse inlichtingendiensten direct invloed uitoefenen op onze eigen inlichtingendiensten. Volgens NSA-klokkenluider Edward Snowden, in een interview met de NOS in 2015, zouden de Amerikanen hun Nederlandse collega’s van de AIVD en MIVD zien als ‘ondergeschikten’ die altijd ‘onbegrensde toegang’ bieden. ‘Zij werken voor de Amerikaanse diensten. Zij hebben geen eigen beleid,’ aldus Snowden. ‘Ze doen wat ze wordt opgedragen.’ AIVD-directeur Rob Bertholee deed in *NRC* die aantijgingen af als ‘absolute bullshit’.

Hoe het ook zij. De nauwe samenwerking met de Amerikaanse inlichtingendiensten zorgt er voor dat de Amerikanen meer over ons weten dan ons soms lief is. Volgens de Duitse professor Werner Weidenfeld, die gedurende twaalf jaar voor de Duitse overheid de betrekkingen coördineerde met de VS, chanteren de Amerikanen de Duitsers met vertrouwelijke informatie. ‘Als we met de Amerikanen van mening verschillen over een serieuze kwestie, dan komt er voor Duitsland compromitterend inlichtingendienstmateriaal op tafel en zeggen ze: “Of je doet met ons mee, of het is afgelopen met je.”’ Aldus Weidenfeld in een uitzending van de Duitse talkshow *Beckmann* op 28 november 2013.

Volgens cybersecurity-expert Arjen Kamphuis, die samenwerkt met voormalige medewerkers van de NSA en andere inlichtingendiensten, illustreert de bekentenis van Weidenfeld waar *mass surveillance*, grootschalige observatie, toe dient. Deze is niet bedoeld om terroristen te vangen, maar voor ‘de politieke en economische spionage in andere landen en de repressie van de democratische oppositie in eigen land.’

De kracht van Poetin

24 juni 2017. Poetin bezoekt kindervakantieoord Artek in Hoerzoeff op de Krim. Met vicepremier Olga Golodets en directeur Andrei Kasprzhak. FOTO [HTTP://EN.KREMLIN.RU](http://en.kremlin.ru)

Wie wil begrijpen waarom Vladimir Poetin zo populair is in Rusland moet weten hoe het land er voorstond in de jaren negentig, toen Boris Jeltsin president was.

Marie-Thérèse ter Haar

Terwijl wij in de jaren negentig juichten omdat Rusland eindelijk bevrijd was van het communisme, eindelijk een democratisch land zou kunnen worden met een markteconomie naar westers voorbeeld, was de Russische realiteit in die jaren heel wat minder rooskleurig. In werkelijkheid maakte de mafia in Rusland de dienst uit; criminaliteit en wetteloosheid vierden hoogtij in een land dat op een haar na failliet was. En wat betekenen vrijheid en democratie als je geen baan, eten, onderwijs of medische zorg meer hebt, als elk gevoel van veiligheid verdwenen is? In plaats van de communistische partijtop bepaalde prostituees, aids, zwerfkinderen, bandieten en oligarchen die het land bestuurden, het maatschappelijke beeld. De democratie onttaarde, in naam van een dronken Jeltsin, in een criminele bende. Het was voor de meeste Russen de chaos ten top, een wildwestsituatie, een land van God los, waardoor veel gedupeerden alleen nog maar verlangden naar wat stabiliteit en veiligheid, en naar fatsoenlijke normen en waarden. Er waren geen politieke of economische instanties waar je je recht kon halen en het eigendomsrecht gold alleen voor de allerrijksten.

'Grootste roof aller tijden'

Ik weet nog goed hoe miljoenen Russen toen uit hun woningen

konden worden gezet. De staat was niet langer eigenaar en de eerste onroerendgoedmaffiosi konden hun slag slaan. Russen herinneren zich deze periode niet als 'privatisering' maar als 'piratisering'. Er was geen politie meer die je kon beschermen, die zat namelijk onbetaald thuis. Tevens werden de eerste winkeliers belaagd door 'krisja-mannen', die een groot percentage van de winst eisten. Gaf je dat niet, dan vloog je kiosk of winkel in brand. Je recht halen bij een rechtbank of andere instanties bestond nauwelijks nog. Ziekenhuizen functioneerden niet meer omdat er geen verwarming of apparatuur was. Scholen werden gesloten omdat de docenten geen loon meer ontvingen. Huwelijken hielden moeilijk stand door alle spanningen en er waren duizenden kinderen die op straat hun toevlucht zochten. Zoveel armoede, corruptie en exorbitante verrijking was in de communistische tijd ondenkbaar geweest.

De allerrijksten uit die tijd worden in Rusland de oligarchen genoemd. Zij kregen voor een habbekrats in tien jaar tijd alle oliebronnen en gasvelden in hun bezit en ook een groot deel van de banken, industrie en de onroerendgoedsector. Daarnaast kregen zij in deze Jeltsin jaren vrijwel alle politieke macht. De herverkiezing van Jeltsin in 1996 werd gefinancierd door de oligarchen en westerse belanghebbenden in Rusland. Zij hielpen Jeltsin nog eens vier jaar in het zadel en in ruil hiervoor eisten zij de zeggenschap over alle

economische kroonjuwelen van de staat (olie, gas, enzovoort). De Russen spreken in dit verband over de 'grootste roof aller tijden' en zij nemen het Jeltsin erg kwalijk dat deze oligarchen zich zo extreem konden verrijken en dat de gemiddelde burger tot diepe armoede was vervallen.

Westerse onbegrip

Rusland hunkerde na tien jaar mafiadictatuur naar een sterke leider die het land weer op de rails zou kunnen krijgen en weer voor enige stabiliteit en rechtvaardigheid zou kunnen zorgen. Maar wij in het Westen hadden vooral oog voor het feit dat het 'boze' en bedreigende communistische tijdperk in Rusland ten einde was. Dat er in plaats van democratie totale chaos, armoede en wetteloosheid was ontstaan, drong nauwelijks tot ons door. Er werd ook maar mondjesmaat over bericht in de westerse pers.

Een belangrijke reden voor het westerse onbegrip ten opzichte van Rusland anno 2018 is dat wij te weinig kennis hebben van die voor de Russen traumatische wildwestperiode, met alle bijkomende schrijnende toestanden. Dit gebrek aan (historische) kennis weerhoudt ons er echter niet van om volop met ons oordeel klaar te staan, over alle zaken die in Rusland nog niet zijn geregeld zoals wij vinden dat het hoort.

Sterke leider

In het jaar 2000 vertrok Jeltsin en kreeg Rusland de sterke leider waar

het zo'n behoefte aan had. En deze sterke leider, Vladimir Poetin, zorgde inderdaad voor orde en stabiliteit. De staatsfinanciën werden op orde gebracht, een nieuw belastingstelsel ging functioneren en er werd een begin gemaakt met het achterstallige belastinggeld van de in Rusland gebleven oligarchen te innen. Uit de staatskas werden als eerste de lonen en pensioenen weer betaald. De scholen en ziekenhuizen gingen weer functioneren en de politie verscheen weer in het straatbeeld om voor meer veiligheid te zorgen. De mafia die winkeliers afperste, kreeg strenge straffen in het vooruitzicht gesteld en er werd hard gewerkt aan een nieuwe politieke en economische institutionele structuur. Zelfs het Internationaal Monetair Fonds (IMF) schreef de verbeteringen toe aan een goed macro-economisch beleid. Ook de hoge olieprijs zorgde in 2005 voor staatsinkomsten waarvan de grote buitenlandse schuld zo goed als werd afbetaald. Voor het eerst ging de overheid zich bezighouden met juridische maatregelen en de huisjesmelkers kregen veel minder kans om hun maffiose trucs op de huizenmarkt uit te halen. De Russen kregen over het algemeen een beter leven. Er ontstond zelfs, voor het eerst in de Russische geschiedenis, een echte middenklasse. De Rus kreeg voor het eerst de kans om een nieuwe keuken of auto te kopen.

Geleide democratie

Weliswaar werd een al te vrije demo-

cratie aan banden gelegd en werd er een geleide democratie ingevoerd, maar daar zaten de meeste Russen niet zo mee. In de wildwestjaren hadden ze wel genoeg democratie gehad, zo vonden zij. Veel Russen zijn dan ook van mening dat een democratisch systeem voorlopig niet geschikt is voor hun land. Daarbij speelt ook mee dat het laten horen van je stem via politieke partijen voor de Russen iets onbekends was en vaak nog is. In de Russische volksaard is juist diep geworteld dat je de tsaar of president makkelijk de schuld kunt geven van je misère en dat je hem dankbaar kunt zijn in goede tijden. Zo normaal als wij het vinden om over politiek en verkiezingsprogramma's te praten, zo vreemd is dat voor de meeste Russen. Het hele democratische stelsel staat in Rusland nog in de kinderschoenen.

Maar is het zo raar dat je eerst een baan, huis, eten en basisvoorzieningen wilt? Inmiddels kun je in Rusland ook je recht halen als je uit je woning wordt gezet, je kunt naar een ombudsman om een klacht in te dienen, je kunt naar een rechter die je helpt om het geschil met je buurman op te lossen, je mag columns schrijven in een krant die anti Poetin is en je mag op straat zeggen wat je wilt. De meeste Russen vinden hun geleide democratie voorlopig een betere variant dan de 'al te vrije' westerse democratie.

Uit: 'Rusland en het Westen - De Ontgoocheling' - Marie-Thérèse ter Haar, De Blauwe Tijger, 2017

COLOFON

De Andere Krant
www.deanderekrant.nl
info@deanderekrant.nl
facebook.com/deanderekrant

Aan deze editie werkten mee

Jonathan van Tongeren
Eric van de Beek
Stefan Beck
Marie-Thérèse ter Haar
Stan van Houcke
Karel van Wolferen
Daniel Kovalik
Sander Compagner
Melvin Goudbeek
Sylvia Carrilho
Rens van den Bulck
Madeleine Klinkhamer
Alain de Bruijn

Verspreiding

Neem contact op via
distributie@deanderekrant.nl

Donaties

Meer informatie te vinden op
www.deanderekrant.nl

Oproep

Wilt u meehelpen om
De Andere Krant te promoten of te
verspreiden? Meer informatie via
www.deanderekrant.nl of mail naar
info@deanderekrant.nl

Disclaimer

Het copyright van de artikelen rust
bij de auteurs zelf. Het copyright
voor de overige inhoud ligt bij
De Andere Krant.

Het zwartmaken van Rusland

Waarom we ons er tegen moeten verzetten

Daniel Kovalik

Als je, zoals ik, in de Verenigde Staten leeft, en dagelijks het nieuws tot je neemt, zou je de indruk kunnen krijgen dat alle ellende in het land veroorzaakt wordt door Rusland en president Vladimir Poetin. Zij zijn beschuldigd van onder meer: inmening in de verkiezingen van 2016 en het in feite in het zadel helpen van de president; het veroorzaken van raciale spanningen; het aanmoedigen van spelers van de NFL-rugbycompetitie om te knielen tijdens het volkslied (als protest tegen het politiegeweld tegen Afro-Amerikanen, *red.*); het opstoken van gewelddadige protesten tegen de politie en extreemrechtse demonstraties in steden als Charlottesville...

Uiteraard zal elk weldenkend mens zulke beweringen afdoen als volkomen absurd. En het zou grappig zijn als het niet zo in ons nadeel werkte en gevaarlijk was.

Rusland als zondebok

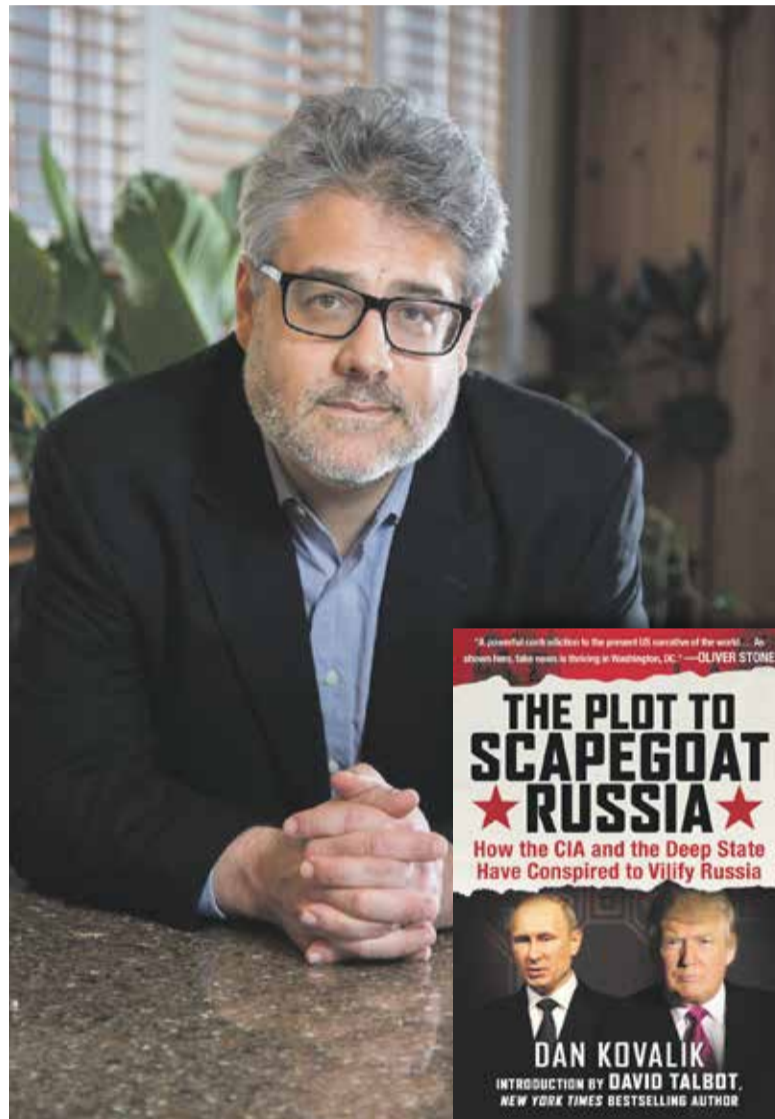
Rusland van alles de schuld geven is contraproductief. Het leidt de aandacht af van onze eigen tekortkomingen, laat staan dat we eraan toekomen ze aan te pakken. Het idee dat Rusland in 2016 'onze democratie gestolen heeft', zoals sommigen het stellen, gaat volledig voorbij aan het feit dat Amerika een schrijnend democratisch tekort heeft, dat niks van doen heeft met Rusland, omdat het al bestond voor 2016. Zoals voormalig president Jimmy Carter terecht aangaf is Amerika in de praktijk geen democratie meer, maar een oligarchie, die aangestuurd wordt door een kleine groep die over zoveel geld beschikt dat ze de politiek naar haar hand kan zetten. Dat Amerika zo'n oligarchie is geworden, komt door de almaar toenemende economische ongelijkheid - waar drie (ja, drie!) mensen samen meer bezitten dan de onderste 50 procent van alle Amerikanen - en ook door een wettelijk kader dat geen enkele beperking stelt aan hoge uitgaven voor verkiezingscampagnes. Dit is niet de schuld van Rusland. Het is de schuld van een oneerlijk systeem dat almaar oneerlijker wordt.

Maar zoals gezegd, het is altijd makkelijker om de schuld buiten onszelf te zoeken, zoals bij Rusland, dan om eerlijk naar onszelf te kijken en te zien wie we in werkelijkheid zijn, en wat er van ons geworden is.

VS en NAVO als gevaar

Dus terwijl de Amerikaanse media veel ophef maken over Ruslands activiteiten in en rond de Baltische staten, Oekraïne en Syrië, zijn diezelfde media niet bereid zich uit te spreken over ons eigen destructieve handelen in Irak, Libië, Afghanistan, Jemen, Colombia, Honduras, Congo - en jawel, ook in Oekraïne en Syrië. Rusland heeft maar één militaire basis buiten het gebied van de voormalige Sovjet-Unie; de VS hebben minstens 800 militaire bases, en waarschijnlijk zelfs 1000, in meer dan 130 landen!

Aan voormalig Sovjetleider

Daniel Kovalik

Amerika klampt zich wanhopig vast aan de overtuiging dat het een lichtend voorbeeld is van democratie en vrijheid voor de hele wereld.

Michail Gorbatsjov was beloofd dat de NAVO niet oostwaarts zou uitbreiden. Die belofte is geschonden. Rusland is inmiddels tot aan haar landsgrenzen omsingeld door NAVO-troepen. In werkelijkheid is het daarom niet Rusland dat een gevaar vormt voor de wereldvrede, het zijn de VS. Uit een internationaal onderzoek dat recentelijk gehouden werd in zestig landen, bleek zelfs dat Amerika gezien wordt als het grootste gevaar voor de wereldvrede, met maar 25 procent van de respondenten die het daarmee oneens was.

Toch zal je weinig Amerikanen vinden die zich herkennen in deze omschrijving, of die bereid zijn hun land te zien zoals het is, als een imperium. Ik denk dat we veilig kunnen stellen dat er in de hele wereldgeschiedenis niet eerder een imperium is geweest dat weigert zich zo te

noemen. Dat is omdat Amerika zich wanhopig vastklampt aan de overtuiging dat het een lichtend voorbeeld is van democratie en vrijheid voor de hele wereld.

Deze overtuiging van *American exceptionalism*, 'Amerikaanse uitzonderlijkheid', is een religieus dogma van Amerikanen, waarvoor dus geen bewijs vereist is. En bewijs is er ook niet; er is niks dat dit geloof ondersteunt. In plaats daarvan is het wel gebleken dat de VS als een bulldozer over de aardkloot walst, een spoor van chaos achter zich latend. Maar omdat ze niet bereid zijn dit in te zien, moeten Amerikanen iemand anders vinden die ze de schuld kunnen geven voor de rampzalige toestand waarin de wereld verkeert. En alweer is Rusland een geschikte zondebok.

Grootste misdaad tegen de menselijkheid

En dus, hoewel het de VS zijn die terreur en chaos naar het Midden-Oosten en Noord-Afrika hebben gebracht, met hun desastreuze invasies van Irak, Afghanistan, Libië en Syrië, is het Ruslands interventie in Syrië - nadat de VS het land al hadden ontworpen - dat gebrandmerkt wordt als de grootste misdaad tegen de menselijkheid van deze tijd. Dit terwijl de grootste misdaad tegen de menselijkheid van dit moment bijna volledig genegeerd wordt: de door de VS en Groot-Brittannië gesteunde vernietiging van Jemen door de Saudi's, die miljoenen mensenlevens verwoest.

Op dezelfde manier gaan de VS en de westerse media volledig voorbij aan de rol van neonazi's in het conflict in Oekraïne, maar wijzen wel steeds naar Poetin en Rusland als veroorzakers van alle problemen in dat land.

De demonisering van Rusland heeft intussen gevaarlijke vormen aangenomen. De uitzinnige bewegingen dat het land de verkiezingen van 2016 beïnvloed zou hebben, heeft president Donald Trump - die eerst zei vriendschappelijke betrekkingen met Rusland na te streven - er toe aangezet zwaar geschut aan het Oekraïense leger te leveren. Dit zal de crisis daar alleen maar verergeren; nog meer lijden veroorzaken voor de mensen in Donbass; en het zal de extreemrechtse elementen van de Oekraïense strijdkrachten alleen maar versterken.

Wijzers Domsday Clock vooruit

Dit brengt ook het gevaar met zich mee van een militaire confrontatie tussen de VS en Rusland, die geen weldenkend mens zich zal wensen. Het *Amerikaanse Bulletin of Atomic Scientists* (een vakblad voor kerngeleerden, *red.*) heeft op 25 januari 2018 de zogeheten *Domsday Clock* vooruitgezet naar 2 minuten voor middernacht. (De laatste keer dat de wijzers van de klok zo dicht bij het Einde der Tijden stonden, was in 1953, toen de VS en de Sovjet-Unie de eerste tests uitvoerden met de waterstofbom, *red.*)

Helaas zijn het voornamelijk *liberals* (met name degenen die tot de achterban van Hillary Clinton behoren *red.*) die het anti-Ruslandverhaal hebben gepromoot, omdat ze denken dat ze hiermee het presidentschap van Trump kunnen ondermijnen. Ze lijken zich daarbij weinig zorgen te maken over de mogelijk desastreuze gevolgen van het opwekken van haat en angst voor een land dat net als de VS een nucleaire grootmacht is. Erger nog, er zijn zogenaamde deskundigen die beweren dat het feit (zoals zij dit zien) dat Rusland zich gemengd heeft in de verkiezingen van 2016 een oorlogsdaad was, die met gelijke munt moet worden terugbetaald. In een bizarre video van de liberale Hollywoodregisseur Rob Reiner, gaat acteur Morgan Freeman zelfs zo ver te beweren dat we in staat van oorlog zijn met Rusland. Ik kan geen gevaarlijker uitspraak bedenken dan deze, en toch is het nu nagenoeg gemeengoed geworden zich zo uit te drukken.

Al deze zaken hebben mij geïnspireerd mijn eerste boek te schrijven, *The Plot to Scapegoat Russia*, om te proberen de anti-Rusland hysterie enigszins te duiden en zo hopelijk op zijn minst een bijdrage te leveren aan het bedaren van de gemoederen. Ik hoop dat mensen van goede wil in Nederland het boek zullen lezen en er hun voordeel mee doen.

Daniel Kovalik is docent internationale mensenrechten aan de Universiteit van Pittsburgh en is auteur van *The Plot to Scapegoat Russia* (Skyhorse Publishing, 2017).

Multimiljonair voert lobby in Tweede Kamer

Nederlandse sancties tegen Rusland

Eric van de Beek

De EU voert sinds 2014 economische sancties tegen Rusland, vanwege de 'annexatie' van het Oekraïense schiereiland de Krim. Die sancties zijn nog niet streng genoeg, vindt de Amerikaans-Britse Bill Browder. Hij lobbyt in Den Haag voor een Nederlandse 'Magnitsky Act'.

'We zijn op zoek naar Nederlandse parlementsleden die een Nederlandse Magnitsky Act willen steunen', twitterde op 13 november 2017 Bill Browder. 'Let's talk!' antwoordde de week daarop D66-Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma. Kennelijk voldeed Sjoerdsma niet, want op 26 februari 2018 twitterde Browder: 'Nog steeds op zoek naar de juiste persoon om de zaak vlot te trekken.'

Wat is hier aan de hand? Wie is Bill Browder? Wat is de Magnitsky Act? En wat wil deze Browder daarmee in Nederland?

Voormalig president Barack Obama tekende eind 2012 de zogeheten Magnitsky Act, een wet, vernoemd naar de Russische belastingaccountant Sergei Magnitsky, die in 2009 stierf in een Moskouse gevangenis. Doel van de wet: bestraffing van de personen die verantwoordelijk zijn voor de dood van Magnitsky. Zij mogen de VS niet meer in en hun buitenlandse banktegoeden worden bevroren. De Canadese overheid heeft afgelopen jaar eenzelfde wet aangenomen, The Sergei Magnitsky Law. En mogelijk komen de EU en individuele Europese landen waaronder Nederland daar nog achteraan, dus met sancties bovenop de sancties die EU al voeren tegen Rusland.

Hoe is het mogelijk dat de dood van een tot dan toe onbekende Russische belastingaccountant zulke grote gevolgen heeft voor de betrekkingen tussen Rusland en het Westen?

Het antwoord is simpel. Wijlen Sergei Magnitsky werkte voor een vermogend man, een Brit van Amerikaanse origine, Bill Browder, die een groot financieel conflict heeft met de Russische staat. Browder is CEO en medeoprichter van wat ooit het grootste buitenlandse investeringsfonds was in Rusland, Hermitage Capital Management ('Hermitage'). In 2005 stelde de Russische politie een onderzoek in naar de fiscale praktijken van Hermitage. In hetzelfde jaar werd het visum van Browder niet verlengd, en moest hij het land verlaten. In 2013 werd hij bij verstek veroordeeld tot negen jaar gevangenisstraf vanwege belastingontduiking en belastingfraude.

Apostel Browder

Sinds zijn gedwongen vertrek uit Rusland ijvert de geplaagde *hedgfund manager* voor politieke tegenmaatregelen vanuit het Westen. De arrestatie van zijn belastingaccountant Magnitsky en diens daaropvolgende dood in een Moskouse cel kwamen daarbij als een geluk bij een ongeluk. Browder, die tot dan toe zijn imago van koele, berekenende investerings-

manager tegen zich had gehad, greep de kans zich te profileren als mensenrechtenactivist. Niet zijn eigen financiële belangen in Rusland stonden voorop; gerechtigheid voor Magnitsky werd inzet van zijn strijd. Althans, zo deed hij het voorkomen, in zijn vele gesprekken met journalisten, politici en mensenrechtenactivisten, die zijn verhaal voor zoete koek slikten.

Magnitsky was geen natuurlijke dood gestorven, zo vertelde Browder aan iedereen die het maar wilde horen. Magnitsky was doodgeslagen in zijn cel. Magnitsky was ook niet gearresteerd om verhoord te worden door de politie over belastingontduiking. Nee, hij was uit eigener beweging

Vertoning film Magnitsky wereldwijd tegengehouden door Browder

naar de politie gegaan om daar aangifte te doen tegen agenten die documenten zouden hebben gestolen uit het Hermitage-kantoor van Browder, met de bedoeling zichzelf daarmee te verrijken, en de Russische belastingdienst voor 230 miljoen dollar te benadelen. Kortom: Magnitsky was allesbehalve de belastingfraudeur die de Russische autoriteiten van hem hadden gemaakt. Hij was een edelmoedige klokkenluider die opkwam voor de belangen van de Russische belastingbetaler, en dat uiteindelijk had moeten bekopen met de dood. Magnitsky was gestorven als een martelaar, en Bill Browder was de apostel die de wereld introk om de mensens diens evangelie te verkondigen.

Behind the scenes

Maar toen kwam Andrei Nekrasov. De in het Westen vanwege zijn dissidente films gelauwerde, Russische filmmaker stortte zich op de zaak Magnitsky. Nekrasov nam als uitgangspunt voor zijn film over Magnitsky het verhaal van Bill Browder, waaraan hij, zoals alle anderen voor hem, niet twijfelde en dat hij liet naspelen door acteurs. De gedramatiseerde scènes uit het verhaal mengde Nekrasov met de interviews die hij daarvoor al had opgenomen met Browder.

Het docudrama zoals Nekrasov dat voor ogen had, pakte anders uit. In de eindversie uit 2017 van de documentaire, *The Magnitsky Act - Behind the Scenes*, is goed terug te zien hoe Nekrasov gedwongen werd van zijn aanvankelijke plan af te stappen, en tot het besluit kwam een andere weg in te slaan. In het eerste deel van de documentaire zien we de film nog in zijn oorspronkelijke opzet: Nekrasov in gesprek met een zichtbaar op zijn gemak zijnde Bill Browder, en gedramatiseerde fragmenten die het verhaal van Browder illustreren. Maar dan, door anderen die Nekrasov spreekt en originele documenten waar hij op stuit, begint de twijfel toe te slaan. Klopt het verhaal van Bill Browder wel? Nekrasov besluit

te gaan graven, en wat eerst nog een docudrama was, mondt uit in een spannende detective. 'Hoewel geen geboren detective ontkwam ik er niet aan er één te worden,' horen we Nekrasov zeggen in de *voice-over*. Gaandeweg vindt Nekrasov steeds meer gaten, tegenstrijdigheden en feitelijke onjuistheden in het relaas van Browder. Als hij deze met Browder wil delen, begint deze hem te mijden, waarschijnlijk omdat hij onraad ruikt. Maar als het Nekrasov uiteindelijk toch lukt hem voor de camera te krijgen barst de bom. Browder beschuldigt Nekrasov ervan een Russische spion te zijn en beent woedend weg uit het interview.

Dreigende rechtszaken

De vertoning van de film van Nekrasov wordt wereldwijd tegengehouden door Browder, en door nabestaanden van Magnitsky. 'Alle betrokken financiers, distributeurs en producers ontvangen stapels documenten,' zegt de Noorse producer Torstein Grude. 'Met de bedoeling aan te tonen dat er niks klopt van de film en dat ze financieel zullen worden gestraft als ze de film uitbrengen.' Zelfs het Europees Parlement bezweek voor de intimidatie van Browder en de zijnen. De documentaire zou daar in april 2016 vertoond worden. Maar minder dan een uur voor aanvang werd de vertoning afgeblazen. 'Money is power,' luidde het boze commentaar van de Finse Europarlementariër Heidi Hautala van de Groenen, die de screening had georganiseerd. In de VS is de film slechts eenmaal vertoond, voor een zaaltje journalisten en overige

Still uit het docudrama van Nekrasov: een politieteam valt het kantoor van Browder binnen.

belangstellenden in Washington, met na afloop een discussie onder leiding van *éminence grise* van de Amerikaanse journalistiek Seymour Hersh.

Degenen die verantwoordelijk waren voor de voorstelling in Washington, zouden gearresteerd moeten worden, beklagde Browder zich ten overstaan van een Amerikaanse Senaatscommissie. Het zouden 'foreign agents' zijn die dus ook als zodanig behandeld zouden moeten worden.

VPRO en IDFA

Hoe zit het eigenlijk hier in Nederland? Waarom heeft het IDFA de documentaire vorig jaar niet gepro-

Het verhaal van Nekrasov verdient het voordeel van de twijfel.

grammeerd? En waarom is deze nog steeds niet op de Nederlandse tv te zien geweest? Eerdere films van Nekrasov werden wel vertoond. IDFA-programmeur Martijn te Pas laat weten de film 'simpelweg niet sterk genoeg' te vinden. 'Wellicht is dat niet zo spannend allemaal, maar het is wel zoals het is.' Kremlin-criticus Derk Sauer, die in het bestuur zit van het IDFA, zou geen rol hebben gespeeld bij het bannen van de film van het festival. 'Derk zit op afstand,' aldus Te Pas.

De VPRO bevestigt in gesprek te zijn geweest met de producent van de film. 'We vonden de film inhoudelijk te ingewikkeld,' laat hoofd documentaire Barbara Truyen weten. 'We hebben regelmatig en uitvoerig feedback gegeven om er een duidelijker verhaal van te maken, maar er werd te weinig met onze suggesties gedaan. Dus toen hebben we er van afgezien.'

En zo kan het dus gebeuren dat, na jaren van berichtgeving in de Nederlandse pers over Magnitsky, de enige journalistieke productie die werkelijk kritisch en diepgravend op de zaak ingaat nog steeds moet verschijnen. Het verhaal van Nekrasov verdient, meer dan welk ander verhaal over Magnitsky ook, het voordeel van de twijfel. Nekrasov was en is Kremlin-criticus, en hij heeft met deze film zijn reputatie op het spel gezet. Sommigen van zijn anti-Kremlin vrienden hebben zich van hem afgewend of zich zelfs tegen hem gekeerd. En het is nu nog maar de vraag of hij zijn films, zelfs als ze kritisch zijn over de Russische overheid, nog kwijt kan in het Westen.

Regisseur en producer geven echter de moed niet op. 'Wij overwegen de film uit te werken tot een tv-serie, met nieuwe onthullingen,' zegt producer Torstein Grude. 'Dit vereist echter wel substantiële financiering, en daarvoor is nodig dat een aantal tv-zenders zich committeert aan het project. We zijn er niet zeker van dat dit nog lukt gezien het heersende klimaat.'

Een trailer van 'The Magnitsky Act - Behind the Scenes' is te vinden op YouTube.

Nepnieuws? Made in the US

Eric van de Beek

Politiek Den Haag maakt zich ongerust over de invloed van Rusland op onze media en daarmee het politieke proces in Nederland, tot de gemeenteraadsverkiezingen aan toe. De pers wijdt hier uitgebreid over uit. Maar over de Amerikaanse invloed op ons land wordt met geen woord gerept. Waarom beschouwen we het Kremlin als grootste bedreiging? Waarom spreken de Nederlandse pers en politiek nooit over de invloed van de VS op ons land? Is Amerika de spreekwoordelijke *elephant in the room*? De olifant wiens aanwezigheid niemand kan ontgaan, maar die door iedereen angstvallig als onderwerp van gesprek wordt gemedend?

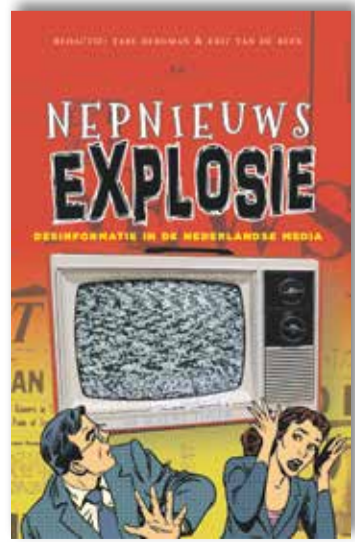
Het enige Russisch nepnieuws dat ooit de Nederlandse pers bereikt heeft, was een video op *GeenStijl*, van gewapende mannen met bivakmutsen die een Nederlandse vlag in brand staken en dreigende taal uitsloegen jegens mensen die 'nee' wilden stemmen

bij het referendum van maart 2016 over het EU-associatieakkoord met Oekraïne. De mannen presenteerden zich als leden van het Oekraïense Azov-bataljon, een neonazistische militie die aan de zijde van het Oekraïense leger meevocht tegen de Russische opstandelingen in het oosten van het land. Hoewel al snel duidelijk was dat de video nep was, in elk geval niet geproduceerd door het Azov-bataljon, bestaat er wel degelijk een Azov-bataljon. Tot dan toe had de grote meerderheid van de Nederlanders daar nog nooit van gehoord, om de simpele reden dat de Nederlandse pers er niet of nauwelijks over had bericht. De nepvideo van Azov had daarom - bedoeld of onbedoeld - een grote informatieve waarde.

Het meest sprekende voorbeeld van nepnieuws verspreid door de VS had verstrekkender gevolgen: de leugens over de Iraakse leider Saddam Hoessein, die over massavernietigingswapens zou beschikken en zou samenwerken met Twin Towers verwoester Osama bin Laden. Deze leugens creëerden publieke steun in de VS, maar ook in Nederland, voor Amerika's *war on terrorism*, die vele malen meer terroristen heeft gecre-

eerd dan uitgeschakeld. Niet alleen in Irak maar ook in omliggende landen. Miljoenen lieten het leven of zagen zich genoodzaakt hun land te ontvluchten.

Nepnieuws is niet de enige manier waarop de VS de publieke opinie en het politieke beleid in Nederland beïnvloeden. In het boek 'Nepnieuwsexplosie' doe ik uitgebreid uit de doeken hoe dit werkt.

BOEKEN

Gabriele Krone-Schmalz,
Rusland begrijpen

In Duitsland groeide dit boek van journaliste Gabriele Krone-Schmalz uit tot een bestseller. Krone-Schmalz doet wat zoveel journalisten bij ons in het Westen nalaten: Zij legt uit hoe de Russen kijken naar het conflict in het oosten van Oekraïne en de 'annexatie' van de Krim. Daarnaast legt zij uit welke geopolitieke belangen er spelen rond het land en welke kwalijke rol de westerse media en politiek spelen in de beeldvorming.

Marie-Thérèse ter Haar,
De Ontgoocheling

Ruslanddeskundige Marie-Thérèse ter Haar beschrijft de recente geschiedenis van Rusland en de gespannen verhouding met het Westen. Ze neemt daarbij vooral de westerse berichtgeving op de korrel. "Dat in Rusland de media dikwijls propagandistisch zijn weten we, maar hoe zit dat eigenlijk bij ons? Hoe genuanceerd en objectief zijn onze media eigenlijk?"

Kees van der Pijl,
Der Abschuß

Professor Kees van der Pijl legt uit hoe het neerhalen van vlucht MH17 wordt misbruikt om de spanning tussen het Westen en Rusland op te voeren. Het boek is verkrijgbaar via Amazon.de. Een Engelstalige editie verschijnt aankomende maand onder de titel: *Flight Mh17, Ukraine and the New Cold War*, en ook is er een Portugese editie in de maak. Er komt voorlopig geen Nederlandstalige uitgave.

Hubert Seipel,
Poetin – de binnenkant van de macht

De Duitse Hubert Seipel trok gedurende vijf jaar intensief op met Vladimir Poetin. Seipel heeft de Russische president op tientallen reizen vergezeld en hem meer dan twintig keer geïnterviewd. Hij beschrijft hoe, na de ineenstorting van de voormalige Sovjet-Unie, Poetin de machtigste man werd van het nieuwe Rusland en hoe de gebeurtenissen op het Maidanplein in Kiev een nieuwe Koude Oorlog inleidden.

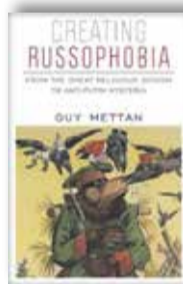
Daniël Maes,
Poetin en Assad hebben ons leven gered

Pater Daniël Maes woont sinds 2010 in een klooster in Syrië waar hij al die tijd een dagboek heeft bijgehouden. Van nabij heeft hij meegemaakt hoe de oorlog in het land tot stand kwam. Zo was hij er getuige van hoe onbekenden van buiten Syrië de boel opjutten. Ook beleefde hij bange dagen toen het grensplaatsje Qara, waar zijn klooster is gevestigd, onder de voet werd gelopen door een jihadistenleger uit Libanon. Volgens pater Daniël klopt er weinig van de westerse berichtgeving over het conflict in Syrië. Door de steun van het Westen aan terroristische groepen in Syrië zijn christenen en andere minderheden verjaagd uit het land.

Bas van der Plas,
Hij maakt alleen de dood leefbaarder

Schrijver Bas van der Plas heeft een groot deel van zijn leven in Rusland gewoond, en verblijft sinds een paar jaar ook deels in Letland. In zijn laatste boek beschrijft hij de geschiedenis van de Russische oppositie in Rusland van de tsarentijd tot en met het heden. Maar het boek gaat vooral over de huidige stand van zaken, en bevat ook een bijzondere bijlage: een vertrouwelijk document waarin nauwgezet beschreven staat hoe de liberalen het Kremlin willen oververen op de partij van Poetin, onder meer door infiltratie van de media.

Guy Mettan,
Creating Russophobia

From the Great Religious Schism to Anti-Putin Hysteria: Why do the USA, UK and Europe so hate Russia? How is it that Western antipathy, once thought due to anti-Communism, could be so easily revived over a crisis in distant Ukraine, against a Russia no longer communist? Why does the West accuse Russia of empire-building, when 15 states once part of the defunct Warsaw Pact are now part of NATO, and NATO troops now flank the Russian border? Swiss journalist Guy Mettan explains.

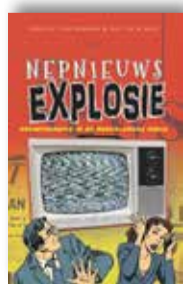
Oliver Stone,
The Putin Interviews

In twee jaar tijd had filmmaker Oliver Stone meerdere ontmoetingen met Vladimir Poetin. Met als resultaat een filmisch portret van de Russische president. Poetin vertelt Stone over onder meer de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2016, de nucleaire dreiging en de betrokkenheid van Rusland bij Oekraïne en Syrië. Vreemd genoeg is van de documentaire geen DVD of Blu-ray verkrijgbaar, niet in Nederland en ook niet in het buitenland. Er is alleen een Engelstalig boek.

Stephen F. Cohen,
Why Cold War Again?

The new East-West conflict, which broke out over the Ukrainian crisis in 2014, but which long predated it and soon spread through Europe and to the Middle East, is potentially the worst US-Russian confrontation in more than fifty years and the most fateful. In this book, renowned Russia scholar Stephen F. Cohen traces the history of this East-West relationship from the purported end of the preceding Cold War, in 1990-1991, to what he has long argued would be a new and even more dangerous Cold War.

Eric van de Beek,
Nieuws Explosie

Is het nieuws nep? In dit boek buigen tien kritische journalisten en academiërs zich over deze prangende vraag. Aan de hand van onder meer de oorlog in Syrië, de ramp met vlucht MH17 en de doodgezegen Amerikaanse invloed op de Nederlandse pers tonen de auteurs dat het zogenaamde kwaliteitsnieuws keer op keer een vervormd beeld van de werkelijkheid schept. Journalisten dienen, meestal zonder dat zij het zelf in de gaten hebben, de belangen van de politieke en economische elites, niet die van de gewone burger.

Phil Butler,
Putin's Praetorians – Confessions of the Top Kremlin Trolls

Phil Butler legt uit hoe journalisten die niet meegaan in de anti-Rusland propaganda worden uitgeschakeld. Niet omdat Rusland een militair gevaar vormt, zoals wordt beweerd, maar omdat het land de rol van vazal van het Westen niet accepteert. Het boek bevat een verzameling verhalen van mensen die als Kremlin trolls bestempeld zijn, de één met een nog kleurrijker en gepassioneerder verhaal dan de ander.

Udo Ulfkotte,
Gekochte Journalisten

Wijlen Udo Ulfkotte onthulde in 2014 hoe hem geleerd werd 'te liegen, te verraden en niet de waarheid te vertellen aan het publiek'. Als journalist van de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, liet hij zich souffleren door inlichtingendiensten. Volgens Ulfkotte is de westerse media door en door corrupt. "Sommige media zijn niets meer dan propagandadiensten van politieke partijen, geheime diensten en financiële instellingen." Hoewel het boek volledig werd doodgezegen door de media groeide het in Duitsland uit tot een bestseller.